

Preskúmanie 03

SK

Preprava živých zvierat v EÚ: výzvy a príležitosti

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

2023

Obsah

	Body
Zhrnutie	I – X
Úvod	01 – 12
Rozsah preskúmania a prístup	13 – 17
Faktory ovplyvňujúce prepravu zvierat	18 – 62
Regulačné faktory	19 – 38
Právne predpisy EÚ v oblasti prepravy zvierat sa v členských štátoch nepresadzujú rovnako	20 – 23
Spoločná poľnohospodárska politika sa zameriava na iné prvky ako dobré životné podmienky zvierat počas prepravy	24 – 28
Neexistuje spoločná norma označovania mäsa	29 – 36
V novších stratégiách bol navrhnutý udržateľnejší potravinový systém	37 – 38
Hospodárske faktory	39 – 62
Špecializácia v sektore chovu hospodárskych zvierat	40 – 43
Zvýšená koncentrácia v sektore bitúnkov	44 – 49
Náklady na živočíšnu výrobu a zabitie sa v jednotlivých členských štátoch líšia	50 – 53
Utrpenie zvierat sa v nákladoch na prepravu a v cene mäsa nezohľadňuje	54 – 57
Na prepravu zvierat by mohli mať vplyv preferencie spotrebiteľov	58 – 62
Trendy v oblasti prepravy zvierat	63 – 79
Na úrovni EÚ nie sú k dispozícii žiadne ucelené centralizované dáta o preprave zvierat	63 – 66
Trendy v preprave zvierat v rámci EÚ a do krajín mimo EÚ	67 – 73
Nové technológie na zlepšenie monitorovania prepravy zvierat	74 – 79
Výzvy a príležitosti	80 – 86

Príloha

Príloha I – Hlavné preskúmané publikácie

Skratky

Glosár

Tím EDA

Zhrnutie

I Každý rok sa cestnou, námornou, železničnou a leteckou dopravou v rámci EÚ, do nej i z nej prepravujú miliardy živých zvierat. Dôvody sú rôzne, napríklad šľachtenie, výkrm alebo zabitie. EÚ prijala právne predpisy o ochrane zvierat počas prepravy. Nedostatky zistené Európskou komisiou i v akademických štúdiách poukazujú na to, že súčasné normy dobrých životných podmienok zvierat sa nie vždy dodržiavajú, a vyvolávajú pochybnosti o tom, či sú tieto normy dostatočné.

II V tomto preskúmaní opisujeme hlavné faktory ovplyvňujúce prepravu živých zvierat a ilustrujeme trendy v oblasti prepravy zvierat. Preskúmanie je príležitosťou prispieť do diskusie o preprave zvierat pred nadchádzajúcou revíziou právnych predpisov EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Nejde o audítorskú správu; preskúmanie vychádza najmä z verejne dostupných informácií alebo materiálov zozbieraných osobitne na tento účel a pri našej doterajšej práci.

III Na prepravu hospodárskych zvierat v rámci EÚ a do krajín mimo EÚ má vplyv niekoľko vzájomne prepojených faktorov – najmä hospodárskych a regulačných. Členské štáty nevynucujú uplatňovanie právnych predpisov EÚ o preprave zvierat rovnako a existuje riziko, že prepravcovia budú využívať diery v zákone vyplývajúce z odlišných vnútroštátnych systémov sankcií. V rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky sa podporovala živočíšna výroba s cieľom zabezpečiť stabilné dodávky cenovo dostupných potravín a poskytovali stimuly pre opatrenia na podporu vyššej úrovne dobrých životných podmienok zvierat v poľnohospodárskych podnikoch, zatiaľ sa však nezameriavala na dobré životné podmienky zvierat počas prepravy.

IV Hlavnou hnacou silou pri preprave zvierat sú hospodárske faktory. V kontexte jednotného trhu sa hospodárske subjekty, ako sú poľnohospodári a výrobcovia mäsa, snažia znižovať náklady, maximalizovať príjmy a optimalizovať úspory z rozsahu využívaním rozdielov v nákladoch medzi členskými štátmi. Negatívny vplyv prepravy na stav zvierat by sa mohol zmierniť znížením počtu a dĺžky ciest, zlepšením podmienok pre živé zvieratá počas prepravy a využívaním alternatív k preprave zvierat.

V Kvalita životných podmienok zvierat počas prepravy sa nezohľadňuje v nákladoch na prepravu a cene mäsa. Podľa akademických štúdií a štúdií Komisie nedostatok dát sťažuje vytváranie systémov stimulov, ktoré by mohli podnietiť dopravné spoločnosti, aby predchádzali problémom v oblasti životných podmienok zvierat, a minimalizovali ekonomické výhody vyplývajúce z nedodržiavania predpisov.

VI Dôležitú úlohu v poháňaní zmien môžu zohrávať spotrebiteľia. Respondenti v prieskumoch Komisie tvrdili, že pri nákupe mäsových výrobkov zohľadňujú zaobchádzanie so zvieratami, ale vyššie ceny sú ochotní platiť len vtedy, ak by boli informovaní o dobrých životných podmienkach zvierat. No už len samotné množstvo systémov označovania výrobkov, najmä na vnútroštátnej úrovni, a nedostatok konkrétnych informácií sťažujú spotrebiteľom kvalifikované rozhodovanie.

VII Európska zelená dohoda a stratégia Z farmy na stôl podporujú prechod na udržateľnejší potravinový systém. Takýto prechod by si vyžadoval štrukturálne zmeny v dodávateľskom reťazci a vo zvykoch spotrebiteľov vo vzťahu k potravinám. Zo širšieho hľadiska existuje vzťah medzi objemom spotreby mäsa a počtom prepravovaných živých zvierat. Komisia prostredníctvom svojich propagačných kampaní a programov financovania pomáha poľnohospodárom EÚ a potravinárskemu priemyslu predávať ich poľnohospodárske výrobky vrátane mäsa (čerstvého, chladeného a mrazeného) a mäsových prípravkov.

VIII Členské štáty zaznamenávajú premiestňovanie zvierat do vnútroštátnych identifikačných a registračných databáz. Pri preprave zvierat medzi členskými štátmi alebo vstupe do EÚ sa údaje zaznamenávajú v databáze Komisie. Tieto databázy boli vytvorené na zaznamenávanie identifikácie zvierat, evidenciu poľnohospodárskych podnikov a hygienickej certifikácie na účely kontroly chorôb a nie sú prispôbené na to, aby z nich Komisia čerpala komplexné centralizované údaje o preprave zvierat. Monitorovanie pohybu zvierat, ako aj ich podmienok pri preprave by mohlo zlepšiť využívanie nových technológií. Digitálne nástroje by mohli optimalizovať plánovanie a logistiku prepravy zvierat.

IX Vyzdvihli sme aj niekoľko výziev, pred ktorými stoja tvorcovia politik EÚ a zainteresované strany:

- hľadanie a zavádzanie alternatív k preprave zvierat,
- poskytovanie lepších informácií, ktoré spotrebiteľom pomôžu robiť fundovanejšie rozhodnutia,
- podpora štrukturálnych zmien na vytvorenie udržateľnejšieho potravinového systému,
- vyjadrenie utrpenia zvierat počas prepravy v peňažnej hodnote a jej zohľadnenie v nákladoch na prepravu a v cene mäsa,

- získanie komplexného centralizovaného prehľadu o preprave zvierat na úrovni EÚ a využívanie nových technológií na monitorovanie prepravy zvierat, meranie dobrých životných podmienok zvierat počas prepravy a podporu logistickej optimalizácie.

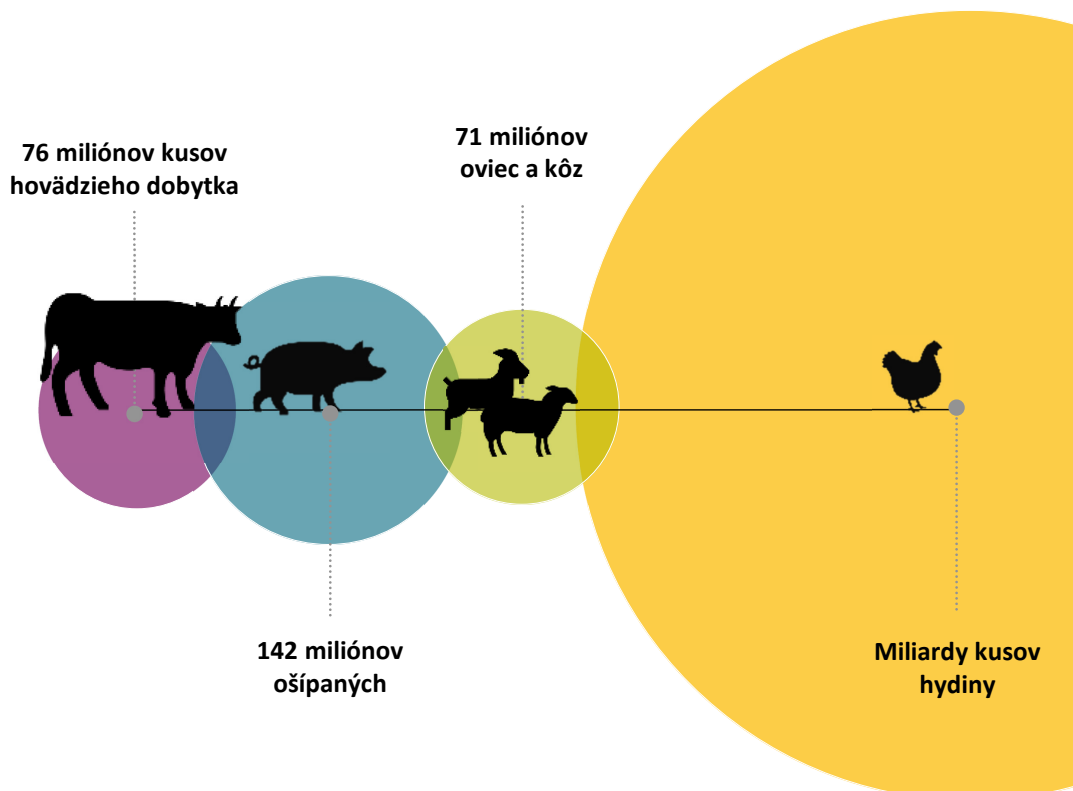
X Pri nadchádzajúcej revízii právnych predpisov EÚ by v tomto kontexte mohli byť zohľadnené tieto príležitosti, ktoré sme identifikovali:

- presadzovanie prepravy mäsa namiesto živých zvierat a využívanie miestnych a mobilných bitúnkov,
- zvýšenie transparentnosti a harmonizácia označovania mäsa, napríklad prostredníctvom systému EÚ na označovanie dobrých životných podmienok zvierat,
- správne motivovanie výrobcov, používateľov a spotrebiteľov k udržateľnému správaniu,
- vypracovanie metodiky na zohľadnenie utrpenia zvierat v nákladoch na prepravu a cene mäsa,
- využívanie potenciálu IT a technologických zlepšení na sledovanie všetkých presunov zvierat vrátane vnútroštátnych ciest, používanie kamier a senzorov na meranie a monitorovanie dobrých životných podmienok zvierat počas prepravy, a využívanie digitálnych nástrojov na optimalizáciu plánovania a logistiky prepravy zvierat.

Úvod

01 V roku 2021 chovali poľnohospodári v EÚ 76 miliónov kusov hovädzieho dobytka, 142 miliónov ošípaných, 60 miliónov oviec, 11 miliónov kôz a niekoľko miliárd kusov hydiny a iných zvierat, od králikov až po kone (*ilustrácia 1*)¹.

Ilustrácia 1 – Zvieratá chované v EÚ v roku 2021

Zdroj: EDA, na základe údajov Eurostatu a EPRS.

02 Počas svojho života môžu byť tieto zvieratá premiestňované z jednej farmy na druhú na šľachtenie alebo výkrm, a na bitúnky na zabitie. Vo väčšine prípadov zostávajú v tej istej krajine, no môžu byť aj presunuté do iného členského štátu alebo inej krajiny mimo EÚ. Vzdialenosť a trvanie cesty sa môže významne líšiť².

¹ Eurostat, *Livestock population in numbers*; výskumná služba Európskeho parlamentu (EPRS), *EU trade and transport of live animals* (2020), s. 1.

² EPRS, *EU trade and transport of live animals* (2020), s. 1.

03 Komisia (Eurostat) rozlišuje tieto kategórie prepravy zvierat:

- o vnútroštátna preprava, t. j. v rámci členského štátu,
- o preprava v rámci EÚ, t. j. medzi členskými štátmi,
- o preprava mimo EÚ, t. j. do krajín mimo EÚ alebo z nich³.

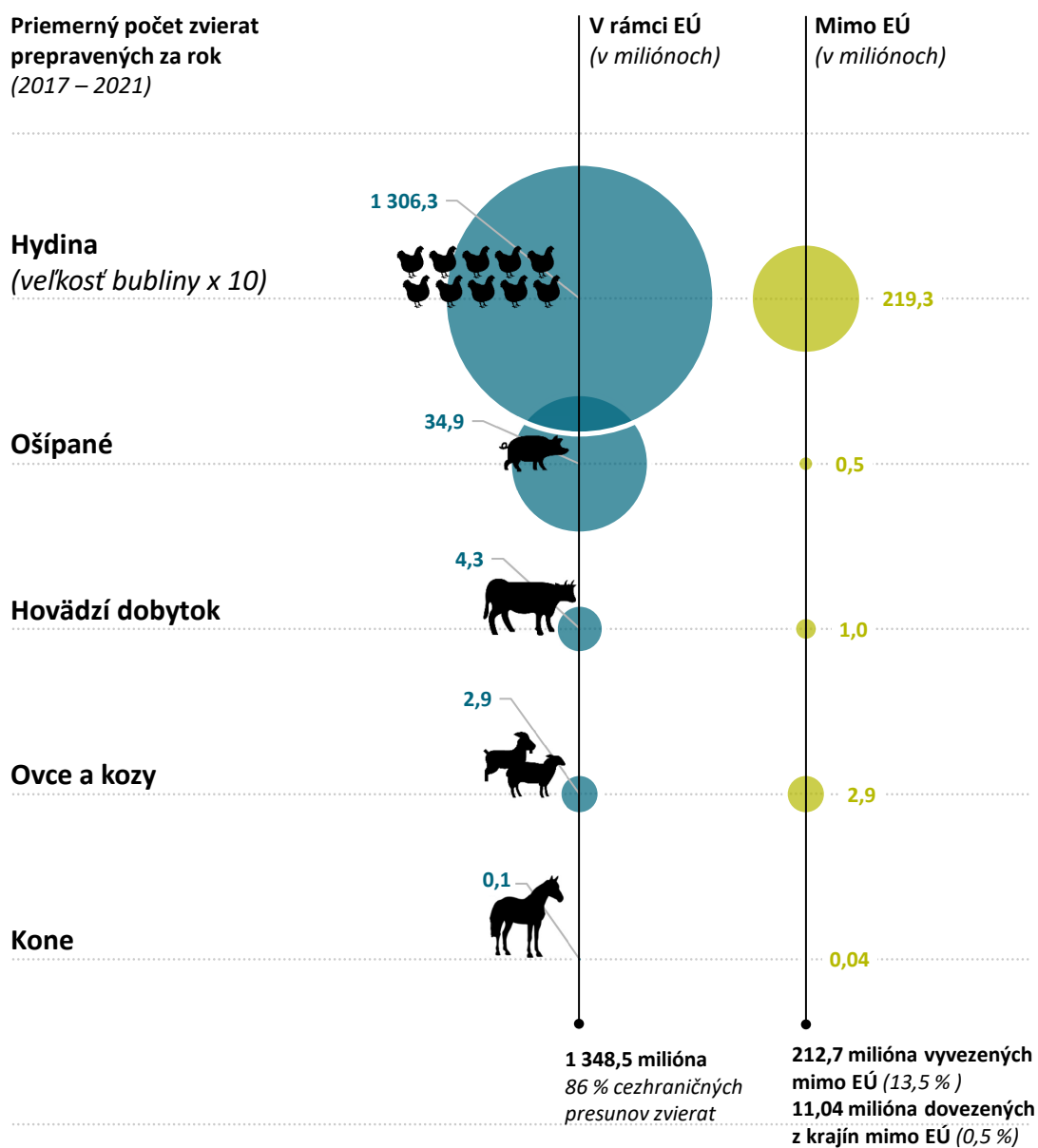
04 86 % cezhraničnej prepravy zvierat (z hľadiska počtu zvierat a hmotnosti) v rokoch 2017 – 2021 tvorila vnútroštátna preprava, 13,5 % vývoz mimo EÚ a 0,5 % dovoz z krajín mimo EÚ. Medzi členskými štátmi a z krajín mimo EÚ a do nich bolo prepravených 1,6 miliardy živých zvierat (pozri *ilustráciu 2*).

---

³ Eurostat, *Statistics explained*.

Ilustrácia 2 – Zloženie prepravy živých zvierat medzi členskými štátmi a z krajín mimo EÚ a do nich v rokoch 2017 – 2021

Poznámka: Databáza Comext neobsahuje údaje o vnútroštátnej preprave.

Zdroj: EDA, na základe údajov v databáze Comext.

05 Zvieratá možno prepravovať cestnou, námornou, leteckou a železničnou dopravou. Bez ohľadu na spôsob je však preprava pre zvieratá zdrojom stresu a môže mať negatívny vplyv na ich stav⁴. Zvieratá sú vystavené stresu pri nakladaní a vykladaní a počas prepravy môžu trpieť hladom, smädom, teplom, nedostatkom miesta a odpočinku⁵. Pohoda zvierat závisí od vzdialenosti a trvania cesty, ako aj od podmienok počas nej (napr. veľkosť priestoru, mikroklimatické podmienky, stav ciest a zaobchádzanie zo strany vodičov)⁶.

06 Občania EÚ sa v posledných rokoch čoraz viac zaujímajú o dobré životné podmienky zvierat a mimovládne organizácie (MVO) poukazujú na zlé podmienky, ktorým sú zvieratá niekedy vystavené počas prepravy⁷. Toto všetko vyvoláva otázky nielen o účinnosti pravidiel EÚ, ale aj o opodstatnení dlhej prepravy živých zvierat na veľké vzdialenosti.

07 Rada⁸ v roku 2019 vyzdvihla potrebu zlepšiť životné podmienky zvierat prepravovaných na veľké vzdialenosti a vyzvala Komisiu, aby preskúmala a aktualizovala súčasné právne predpisy EÚ o preprave zvierat. Na preskúmanie právnych predpisov Komisiu vyzval aj Európsky parlament⁹ (*rámček 1*).

---

⁴ Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), *Welfare of cattle during transport* (2022), s. 16.

⁵ Generálne riaditeľstvo Európskeho parlamentu pre vnútorné politiky Únie (IPOL), *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 7; EFSA, *Welfare of cattle during transport* (2022), s. 5.

⁶ EFSA, *Welfare of cattle during transport* (2022), s. 91.

⁷ Eurogroup for Animals (EFA), *Live animal transport* (2021); Animals' Angels, *The myth of enforcement* (2016).

⁸ Rada, *Conclusions on animal welfare* (2019), bod (7).

⁹ Európsky parlament, *uznesenie k ochrane zvierat počas prepravy* (2012), bod 23, Európsky parlament, *uznesenie o vykonávaní nariadenia Rady (ES) č. 1/2005* (2019), bod 68.

Rámček 1

Vyšetrovanie Európskeho parlamentu týkajúce sa ochrany zvierat počas prepravy

V júni 2020 Európsky parlament zriadil vyšetrovací výbor pre ochranu zvierat počas prepravy (ANIT), ktorý má prešetrovať údajné porušenia pravidiel EÚ týkajúcich sa prepravy zvierat.

V decembri 2021 výbor predložil správu, v ktorej dospel k záveru, že ustanovenia EÚ v tejto oblasti v plnej miere nezohľadňujú rôzne potreby zvierat a členské štáty nie vždy dodržiavajú ustanovenia EÚ¹⁰.

V januári 2022 Európsky parlament prijal konečné odporúčanie, v ktorom vyzval Komisiu a členské štáty, aby zintenzívnili snahy o zabezpečenie dobrých životných podmienok zvierat počas prepravy a aktualizovali pravidlá EÚ. Parlament konkrétne požiadal o obmedzenie trvania ciest a kontroly vývozu živých zvierat do krajín mimo EÚ, a uviedol, že by sa mala uprednostniť preprava mäsa pred živými zvieratami.

Zdroj: [Webová stránka výboru ANIT](#).

08 V máji 2020 Komisia predstavila [stratégiu Z farmy na stôl](#), v ktorej sa zaviazala, že prehodnotí súčasné právne predpisy EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat vrátane pravidiel prepravy zvierat s cieľom i) zosúladiť právne predpisy s najnovšími vedeckými poznatkami, ii) rozšíriť ich rozsah pôsobnosti, iii) uľahčiť ich presadzovanie a iv) v konečnom dôsledku zabezpečiť vyššiu úroveň dobrých životných podmienok zvierat. Komisia plánuje predložiť návrh zrevidovaných právnych predpisov o dobrých životných podmienkach zvierat do konca roka 2023¹¹.

---

¹⁰ Európsky parlament, [Správa o vyšetrovaní údajného porušenia a nesprávneho úradného postupu pri uplatňovaní práva Únie v súvislosti s ochranou zvierat počas prepravy v rámci Únie a mimo nej](#) (2021).

¹¹ [Webová stránka Komisie a procese revízie](#).

09 Komisia zodpovedá za navrhovanie právnych predpisov EÚ a monitorovanie ich uplatňovania členskými štátmi. Vykonáva kontroly v členských štátoch a overuje, či sa právne predpisy EÚ riadne vykonávajú a presadzujú. Takisto môže iniciovať právne kroky proti členským štátom, ktoré správne netransponujú a nevykonávajú právne predpisy EÚ¹².

10 Členské štáty zodpovedajú za uplatňovanie pravidiel EÚ na vnútroštátnej úrovni vrátane vykonávania úradných inšpekcií a za prijímanie primeraných opatrení na ich presadzovanie¹³. Stanovujú pravidlá týkajúce sa sankcií za porušenie predpisov a prijímajú potrebné opatrenia na zabezpečenie uplatňovania pravidiel¹⁴. Členské štáty podávajú Komisii každý rok správu o výsledkoch svojich inšpekcií¹⁵.

11 Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) je agentúra EÚ zriadená v roku 2002, ktorá poskytuje vedecké poradenstvo o rizikách spojených s potravinovým reťazcom, z farmy na stôl, vrátane dobrých životných podmienok zvierat počas prepravy.

12 Generálne riaditeľstvo Európskeho parlamentu pre vnútorné politiky Únie (IPOL) poskytuje podporu Európskemu parlamentu pri vytváraní a vykonávaní jeho legislatívnych a kontrolných právomocí v oblasti vnútorných politík vrátane prepravy zvierat.

---

¹² EDA, [osobitná správa 31/2018](#): Dobré životné podmienky zvierat v EÚ: uzavretie medzery medzi ambicióznymi cieľmi a vykonávaním v skutočnosti, ilustrácia 2.

¹³ EDA, [osobitná správa 31/2018](#): Dobré životné podmienky zvierat v EÚ: uzavretie medzery medzi ambicióznymi cieľmi a vykonávaním v skutočnosti, ilustrácia 2.

¹⁴ Článok 25 nariadenia (ES) č. 1/2005.

¹⁵ Článok 27 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1/2005.

Rozsah preskúmania a prístup

13 V tomto preskúmaní opisujeme hlavné faktory prítomné v preprave živých zvierat, pričom sa zameriavame na úlohu politik EÚ a hospodárske faktory a ilustrujeme trendy v oblasti prepravy zvierat. Termínom „živé zvieratá“ označujeme v tomto dokumente tieto suchozemské zvieratá: hovädzí dobytok, ošípané, hydinu, ovce, kozy a kone (určené na produkciu mäsa, šľachtenie či súťaže). Do rozsahu tohto preskúmania neboli zahrnuté spoločenské zvieratá, laboratórne zvieratá, zvieratá v zoologických záhradách ani cirkusoch.

14 Nejde o audítorskú správu. Preskúmanie vychádza najmä z verejne dostupných informácií alebo materiálov zozbieraných osobitne na tento účel a pre našu správu o dobrých životných podmienkach zvierat z roku 2018¹⁶. Preskúmali sme relevantné právne predpisy EÚ vrátane spoločnej poľnohospodárskej politiky a pravidiel označovania a hygieny. Prečítali sme si publikácie týkajúce sa preskúmania, ktoré vypracoval Európsky parlament, Komisia, členské štáty, najvyššie kontrolné inštitúcie, akademické inštitúcie, mimovládne organizácie a profesijné združenia (*príloha I*). Naša analýza faktorov ovplyvňujúcich prepravu zvierat sa zameriava na dôvody presúvania zvierat v rámci EÚ a aj do krajín mimo EÚ.

15 Analyzovali sme údaje z databáz EÚ TRACES a Comext a ďalšie dátové súbory z Eurostatu. Použili sme hlavne údaje z rokov 2017 – 2021. Keďže údaje o vnútroštátnej preprave nie sú verejne dostupné, tento aspekt nie je súčasťou našich analýz – odkazujeme len na prepravu v rámci EÚ a mimo EÚ, čo je špecifikované na jednotlivých ilustráciách.

16 Uskutočnili sme rozhovory s úradníkmi Komisie a konzultovali sme s profesijnými združeniami v oblastiach poľnohospodárstva a výroby mäsa a s mimovládnymi organizáciami v oblasti ochrany zvierat. Na podporu analýzy vplyvu hospodárskych faktorov na prepravu zvierat sme využili informácie od odborníkov z akademickej obce. S cieľom lepšie pochopiť súvislosti sme sa zúčastnili informačnej návštevy Poľska, kde sme sa stretli so zástupcami vnútroštátnych orgánov a prezreli zariadenia, ktoré sa využívajú pri preprave zvierat (t. j. bitúnok a kontrolné miesto, ktoré je zastávkou na odpočinok zvierat počas diaľkovej prepravy).

---

¹⁶ EDA, *osobitná správa 31/2018*: Dobré životné podmienky zvierat v EÚ: uzavretie medzery medzi ambicióznymi cieľmi a vykonávaním v skutočnosti.

17 Uverejnenie tohto preskúmania na začiatku roka 2023 je príležitosťou prispieť do prebiehajúcej diskusie o preprave zvierat pred nadchádzajúcou revíziou Komisie týkajúcou sa právnych predpisov EÚ v oblasti dobrých životných podmienok.

Faktory ovplyvňujúce prepravu zvierat

18 Na prepravu hospodárskych zvierat v rámci EÚ a do krajín mimo EÚ má vplyv niekoľko faktorov¹⁷. Na účely tohto preskúmania sme ich rozdelili do dvoch vzájomne prepojených kategórií:

- o regulačné,
- o hospodárske.

Regulačné faktory

19 Aktuálne platné právne predpisy, politiky a iniciatívy EÚ, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú prepravu zvierat, zahŕňajú:

- o **právne predpisy EÚ o preprave zvierat**: stanovujú úničný základ, ktorý musia členské štáty dodržiavať, aby zabezpečili dobré životné podmienky zvierat počas prepravy,
- o **spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP)**: prostredníctvom pravidiel a stimulov môže SPP ovplyvniť, ako budú jednotliví poľnohospodári obhospodarovať svoju pôdu a zaobchádzať s plodinami a hospodárskymi zvieratami,
- o **politiky EÚ týkajúce sa označovania**: označovanie produktov je založené na povinných alebo dobrovoľných požiadavkách a spotrebiteľom pomáha robiť fundovanejšie rozhodnutia pri nákupe potravín. Mäso predávané v EÚ môže mať rôzne označenia, napríklad **označenie pôvodu** alebo **označenie dobrých životných podmienok zvierat**,
- o **systém zemepisných označení** a **systém zaručených tradičných špecialít**: tieto systémy kvality EÚ chránia názvy konkrétnych výrobkov a propagujú ich jedinečné vlastnosti, ktoré súvisia s ich zemepisným pôvodom alebo tradičným know-how. Označovanie symbolmi EÚ je povinné,
- o **Európsku zelenú dohodu**: cieľom tejto stratégie, predstavenej v roku 2019, je eliminovať do roku 2050 čisté emisie skleníkových plynov a prejsť na udržateľný potravinový systém,

---

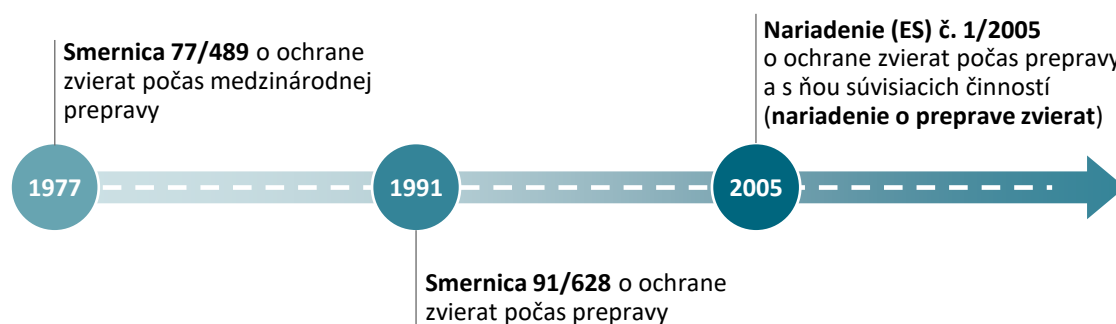
¹⁷ IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), časť 2.

- o **stratégiu Z farmy na stôl**: táto stratégia, predstavená v roku 2020, má za cieľ urýchliť transformáciu celého potravinového dodávateľského reťazca,
- o **balík hygienických predpisov EÚ**: týmto balíkom, prijatým v roku 2004, sa vytvoril jednotný regulačný rámec v oblasti hygieny, ktorý je možné uplatniť pri všetkých potravinách a potravinárskych subjektoch a pokrýva všetky články potravinového dodávateľského reťazca vrátane bitúnkov,
- o **právna úprava v oblasti zdravia**: tento právny predpis, ktorý platí od apríla 2021, reguluje vysledovateľnosť zvierat a má pomôcť predchádzať prenosným chorobám zvierat.

Právne predpisy EÚ v oblasti prepravy zvierat sa v členských štátoch nepresadzujú rovnako

20 EÚ prijala prvé právne predpisy o ochrane zvierat počas prepravy pred viac než 40 rokmi. Na *ilustrácii 3* sú zobrazené hlavné medzníky. V aktuálne platnom právnom predpise ([nariadenie o preprave zvierat](#)) sa vymedzujú povinnosti jednotlivých aktérov v prepravnom reťazci a upravuje preprava živých stavovcov v rámci EÚ vrátane kontrol zvierat pri vstupe do EÚ alebo výstupe z EÚ¹⁸.

Ilustrácia 3 – Hlavné právne predpisy EÚ o dobrých podmienkach zvierat počas prepravy

Zdroj: EDA.

21 Podľa respondentov v rámci verejnej konzultácie, ktorú Komisia zorganizovala v roku 2021, pravidlá EÚ týkajúce sa dobrých životných podmienok zvierat, vrátane nariadenia o preprave zvierat, uľahčili obchod a zlepšili hospodársku súťaž v Európe tým, že boli odstránené prekážky obchodovania so živými zvieratami na jednotnom

¹⁸ EDA, podkladový dokument: *Animal welfare in the EU* (2018), s. 6.

trhu¹⁹. To isté sa zistilo aj pri hodnotení Komisie týkajúcom sa právnych predpisov EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat z roku 2010²⁰.

22 Komisia však zistila nedostatky vo vykonávaní nariadenia o preprave zvierat, najmä v úradných kontrolách vykonávaných členskými štátmi v súvislosti s presunom zvierat do krajín mimo EÚ a prepravou zvierat, ktoré na to neboli spôsobilé²¹. V roku 2020 členské štáty vykonali viac než 900 000 úradných kontrol a uložili takmer 8 000 sankcií. Hlavnými problémami boli:

- spôsobilosť zvierat (pri hovädzom dobytku a ošípaných),
- prepravné postupy (pri hydine),
- dokumentácia k preprave (pri ovciach, kozách, koňoch a somároch²²).

23 Stanovenie a uplatňovanie sankcií je delegované na členské štáty a ich administratívne a sankčné postupy, typy sankcií ukladaných za nedodržanie predpisov a závažnosť sankcií sa preto výrazne líšia²³. Ako zistili výskumní pracovníci, rozdiely vo vynucovaní pravidiel v jednotlivých členských štátoch môžu viesť k tomu, že prepravné spoločnosti si vyberú dlhšie trasy, aby sa vyhli tým členským štátom, ktoré majú prísnejšie miestne pravidlá alebo dôslednejšie vynucujú dodržiavanie nariadenia o preprave zvierat²⁴. Komisia vo svojej správe z roku 2011 o vplyve

---

¹⁹ Komisia, *Factual summary report of the online public consultation in support to the fitness check and revision of the EU animal welfare legislation* (2022), s. 3.

²⁰ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 25.

²¹ Komisia, *Overview report on systems to prevent the transport of unfit animals in the EU* (2015); Komisia, *Welfare of animals exported by road* (2020); Komisia, *Welfare of animals transported by sea* (2020).

²² Komisia, *Staff Working Document accompanying the Report on the overall operation of official controls performed in Member States (2019 – 2020) to ensure the application of food and feed law, rules on animal health and welfare, plant health and plant protection products* (2022), s. 28 – 31.

²³ EPRS, *Protection of animals during transport: sanctions for infringements* (2021), s. 4.

²⁴ Van Wagenberg, Baltussen, *Socio-economic reasons for long-distance cross-border transport of animals in the EU* (2021).

nariadenia o preprave zvierat uznala, že je potrebné uplatňovať pravidlá týkajúce sa prepravy jednotnejšie²⁵.

Spoločná poľnohospodárska politika sa zameriava na iné prvky ako dobré životné podmienky zvierat počas prepravy

24 Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) bola vytvorená v roku 1962. Na to, aby sa dosiahol jej cieľ, ktorým je zabezpečenie stabilných dodávok cenovo dostupných potravín, boli poľnohospodári pôvodne povzbudzovaní k produkcii potravín tým, že sa poskytli záruky na ceny hlavných poľnohospodárskych produktov (napríklad hovädzieho mäsa) a na príjmy poľnohospodárov²⁶. V dôsledku toho sa zmenil tradičný sektor chovu hospodárskych zvierat, čo viedlo k špecializácii a koncentrácii a následne to ovplyvnilo aj prepravu živých zvierat²⁷.

25 Po prvej veľkej reforme SPP v roku 1992 sa postupne znižovala podpora cien a zaviedli sa priame platby viazané na oblasť výroby a určité zvieratá (hovädzí dobytok a ovce)²⁸. Pri následných reformách od roku 2003 sa ďalej narúšala viazanosť priamych platieb na typ a množstvo výrobkov, ktoré poľnohospodári produkovali. Zároveň sa v rámci týchto reforiem zavádzali prísnejšie pravidlá týkajúce sa životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat, ktoré museli poľnohospodári splniť, aby mohli získať platby²⁹. Novou SPP, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2023, sa nezavádzajú žiadne významné zmeny, ktoré by mali vplyv na prepravu zvierat z hľadiska objemu alebo dobrých životných podmienok.

26 Poskytnutie väčšiny podpory z SPP je viazané na splnenie dvoch súborov východiskových podmienok:

- o noriem dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu (GAEC), ktoré nezahŕňajú dobré životné podmienky zvierat,

---

²⁵ Komisia, *Správa o vplyve nariadenia Rady (ES) č. 1/2005 o ochrane zvierat počas prepravy* (2011), s. 12.

²⁶ Komisia, *The future of the livestock sector* (2020), s. 38.

²⁷ Komisia, *The future of the livestock sector* (2020), s. 36.

²⁸ Komisia, *Vysvetlenie SPP* (2017).

²⁹ Komisia, *Vysvetlenie SPP* (2017).

- o povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia (SMR), ktoré sú regulačnými požiadavkami mimo SPP³⁰. Zahŕňajú smernice EÚ³¹ o dobrých životných podmienkach zvierat, nie však nariadenie o preprave zvierat.

27 Z SPP sa financujú opatrenia v oblasti dobrých životných podmienok zvierat v programoch rozvoja vidieka členských štátov, pričom zameranie je na podmienky v poľnohospodárskom podniku, a nie pri preprave. SPP okrem intervencií v oblasti rozvoja vidieka poskytuje od roku 2023 aj priame platby vo forme tzv. ekoschém v oblastiach klímy, životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat, ktoré pokrývajú záväzky nad rámec minimálnych požiadaviek EÚ alebo vnútroštátnych požiadaviek³². Komisia uverejnila informačný prehľad potenciálnych poľnohospodárskych postupov, ktoré by mohli byť podporené v rámci ekoschém, tie sa však nevzťahujú na operácie súvisiace s prepravou³³.

28 V rámci opatrení na rozvoj vidieka sa financujú aj investície do fyzických aktív, systémov kvality a ekologického poľnohospodárstva, ktoré môžu tiež viesť k podpore vyššieho štandardu životných podmienok zvierat³⁴. Napríklad v Poľsku sa z SPP financoval program kvality pre hovädzie mäso, ktorý zahŕňal aj požiadavky týkajúce sa dobrých životných podmienok v priestoroch na ustajnenie, používania antibiotík, ako aj podmienok pri preprave a zabíjaní³⁵. SPP umožňuje financovanie alternatív k preprave zvierat: na Malte bola z SPP poskytnutá podpora malému bitúnku spojenému s králičou farmou a v Litve dostal podporu mobilný bitúnok na spoločné použitie.

---

³⁰ Komisia, *Study on CAP Measures and Instruments Promoting Animal Welfare and Reduction of Antimicrobials Use* (2022), s. 7.

³¹ Smernica 2008/119/ES, ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu teliat; smernica 2008/120/ES, ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu ošípaných; smernica 98/58/ES o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely.

³² Článok 31 nariadenia (EÚ) 2021/2115.

³³ Komisia, *List of potential agricultural practices that eco-schemes could support* (2021).

³⁴ Komisia, *Study on CAP Measures and Instruments Promoting Animal Welfare and Reduction of Antimicrobials Use* (2022), s. 7 – 10, 48 – 50.

³⁵ Komisia, *Study on CAP Measures and Instruments Promoting Animal Welfare and Reduction of Antimicrobials Use* (2022), s. 53 a 69.

Neexistuje spoločná norma označovania mäsa

29 Označenie krajiny pôvodu je v EÚ pri hovädzom mäse povinné od roku 2000³⁶ a pri bravčovom mäse, hydine, mäse z oviec a kôz od roku 2015³⁷. Pri ostatných druhoch mäsa, ako je konské alebo králičie, takéto povinné požiadavky nie sú stanovené. Komisia v rámci stratégie Z farmy na stôl zvažuje rozšírenie povinných požiadaviek týkajúcich sa označovania pôvodu aj na iné potravinové výrobky³⁸.

30 V súčasnom právnom rámci sa vyžaduje uvádzanie konkrétnych informácií o pôvode, a to v závislosti od druhu mäsa (*tabuľka 1*).

Tabuľka 1 – Informácie o označovaní pôvodu

Druh mäsa	Požiadavky na označovanie
Hovädzie mäso	Povinnosť uvádzať miesto narodenia, chovu a zabitia
Bravčové mäso, hydina, ovčie a kozie mäso	Nie je povinné uvádzať miesto narodenia. Povinnosť uvádzať miesto chovu a zabitia, ale: <ul style="list-style-type: none"> ○ definícia chovu povoľuje, aby zviera strávilo krátky čas v inej krajine, ako je krajina chovu uvedená na etikete, ○ údaj o mieste chovu a zabitia môže byť nahradený označením „pôvod“, ak prevádzkovateľ potravinárskeho podniku preukáže, že mäso pochádza zo zvierat narodených, chovaných a zabitých v jednej krajine.

Zdroj: EDA.

31 Podľa spotrebiteľského prieskumu Komisie z roku 2020 spotrebiteľia nemajú jasno v termínoch „chované v“ a „pôvod“. Väčšina chápe termín „chované v“ ako krajinu, v ktorej zviera strávilo celý svoj život alebo kde sa narodilo³⁹.

³⁶ Článok 25 nariadenia (ES) č. 1760/2000.

³⁷ Článok 9 nariadenia (EÚ) č. 1337/2013.

³⁸ Komisia, *Stratégia Z farmy na stôl* (2020), s. 13.

³⁹ Pracovný dokument útvarov Komisie, *Evaluation of the mandatory indication of the country of origin or place of provenance for fresh, chilled and frozen meat of swine, sheep, goats and poultry* (2021), s. 13; Komisia, *správa hodnotiaca povinné uvádzanie označovania krajiny pôvodu alebo miesta pôvodu pre mäso z ošípaných, hydiny, oviec a kôz* (2021), s. 6.

32 Ďalšie typy etikiet sa používajú v rámci **systemu zemepisných označení** EÚ (bod 19), v ktorom sa kvalita a dobré meno výrobku spája s jeho zemepisným pôvodom. Pri produktoch týkajúcich sa zvierat sa môžu použiť tieto dva systémy označovania: chránené označenie pôvodu a chránené zemepisné označenie (*tabuľka 2*).

Tabuľka 2 – Limity transparentnosti na zemepisných označeniach EÚ

Chránené označenie pôvodu	Chránené zemepisné označenie
Všetky fázy produkcie (narodenie, chov a zabitie) musia prebehnúť vo vymedzenej zemepisnej oblasti.	Aspoň jedna fáza produkcie musí prebehnúť vo vymedzenej oblasti. Zviera sa môže narodiť alebo byť zabitý na iných miestach, ako je zemepisná oblasť, na ktorú sa vzťahuje chránené zemepisné označenie.

Zdroj: EDA.

33 Špeciálne označovanie potravinárskych výrobkov sa používa aj v **systeme zaručených tradičných špecialít** (bod 19). Zdôrazňujú sa tradičné aspekty, ako je spôsob výroby produktu alebo jeho zloženie, a to bez toho, aby boli naviazané na konkrétnu zemepisnú oblasť. Tento systém kvality chráni spôsob výroby, no samotný výrobok sa môže vyrábať kdekoľvek.

34 V súčasnosti existuje v celej EÚ jeden systém povinného **označovania dobrých životných podmienok zvierat** (bod 19) a vzťahuje sa na konzumné vajcia. Označovanie vajec závisí od použitého spôsobu chovu nosníc. V obchodných normách pre hydinové mäso sú definované určité nepovinné pojmy, ktoré zahŕňajú aj odkazy na druh chovu⁴⁰.

35 Keďže neexistujú iné osobitné pravidlá EÚ, produkty vyrobené v súlade s normami dobrých životných podmienok zvierat podliehajú dobrovoľnej certifikácii na vnútroštátnej úrovni⁴¹. Vznikli tak rôzne vnútroštátne systémy označovania výrobkov. Uplatňujú sa pri nich rôzne postupy, zabezpečujú odlišnú mieru ochrany dobrých životných podmienok zvierat a pre spotrebiteľov môžu byť mätúce⁴². Komisia

⁴⁰ EPRS, *Animal welfare on the farm – ex-post evaluation of the EU legislation: Prospects for animal welfare labelling at EU level* (2021), s. 73.

⁴¹ Články 36 a 37 nariadenia (EÚ) č. 1169/2011; oznámenie Komisie – Usmernenia EÚ s osvedčenými postupmi v oblasti dobrovoľných systémov certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín (2010).

⁴² Komisia, *úvodné posúdenie vplyvu na dobré životné podmienky zvierat* (2021), s. 2.

v rámci stratégie Z farmy na stôl oznámila, že posúdi možnosti označovania dobrých životných podmienok zvierat⁴³.

36 Podľa štúdie z roku 2022⁴⁴ dve tretiny spotrebiteľov vyjadrili názor, že informácie o životných podmienkach zvierat, ktoré majú k dispozícii, nepostačujú na to, aby pri nákupoch dokázali robiť kvalifikované rozhodnutia. Takmer polovica by chcela mať viac informácií o podmienkach na bitúnkoch (40 %) alebo primeranom kŕmení (40 %). Respondentov menej zaujímalo trvanie prepravy (16 %) a prepravné podmienky (16 %).

V novších stratégiách bol navrhnutý udržateľnejší potravinový systém

37 Preprava zvierat so sebou prináša značné environmentálne náklady⁴⁵. V konkrétnych štúdiách sa porovnával vplyv prepravy mäsa a tel zvierat s prepravou živých zvierat. Ukázalo sa, že prvá možnosť je udržateľnejšia z hľadiska životného prostredia a zmeny klímy⁴⁶.

38 Európska zelená dohoda a stratégia Z farmy na stôl podporujú prechod na udržateľnejší potravinový systém. V Zelenej dohode sa uvádza, že v cene prepravy by sa mal zohľadniť jej vplyv na životné prostredie. Dobre navrhnuté finančné iniciatívy by mohli zohrávať priamu úlohu, pretože by vyslali správny cenový signál a správnym spôsobom by motivovali k udržateľnému správaniu výrobcov, používateľov a spotrebiteľov⁴⁷. Podľa Komisie takýto prechod nemôže nastať bez štrukturálnych zmien jednak v dodávateľskom reťazci, ale aj vo zvykoch spotrebiteľov vo vzťahu k potravinám⁴⁸.

---

⁴³ Komisia, *Stratégia Z farmy na stôl* (2020), s. 8.

⁴⁴ Komisia, *Study on animal welfare labelling* (2022), s. 18 – 21.

⁴⁵ Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017), s. 7; Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 49.

⁴⁶ Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017), s. 13 a 15; Baltussen et al., *Sustainable production: transporting animals or meat?* (2009), s. 7 a 10.

⁴⁷ Komisia, *Európska zelená dohoda* (2019), s. 17.

⁴⁸ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 49.

Hospodárske faktory

39 Hoci prepravu živých zvierat ovplyvňuje niekoľko faktorov (napr. prírodné podmienky výroby), hlavnou hnacou silou sú pri preprave zvierat hospodárske faktory. V kontexte jednotného trhu EÚ hospodárske subjekty využívajú rozdiely vo výrobných nákladoch a nákladoch na zabitie zvierat medzi členskými štátmi s cieľom znížiť náklady a maximalizovať príjmy⁴⁹. Identifikovali sme päť hlavných hospodárskych faktorov, ktoré motivujú prepravu živých zvierat:

- špecializácia v sektore chovu hospodárskych zvierat,
- koncentrácia v sektore bitúnkov,
- rozdiely medzi členskými štátmi v nákladoch na živočíšnu výrobu a zabitie zvierat,
- okrajový význam nákladov na prepravu,
- preferencie spotrebiteľov.

Špecializácia v sektore chovu hospodárskych zvierat

40 Sektor chovu hospodárskych zvierat prechádza už viac než 70 rokov procesom modernizácie a intenzifikácie s cieľom maximalizovať produkciu na zviera a znížiť náklady⁵⁰. Niektoré oblasti EÚ sa vysoko špecializovali na intenzívnu živočíšnu výrobu, iné na rastlinnú výrobu. Táto špecializácia bola daná aj prírodnými podmienkami výroby (napr. v oblastiach s pastvinami je vyššia koncentrácia produkcie mlieka a teliat, ktoré sa stanú dojnícami). V rokoch 2005 až 2016 sa celkový počet poľnohospodárskych podnikov znížil o 28,6 %, a poľnohospodárskych podnikov s dobytkom o 37,6 %⁵¹. Zatiaľ čo celkový počet poľnohospodárskych podnikov klesol, veľkosť zostávajúcich podnikov sa zväčšila.

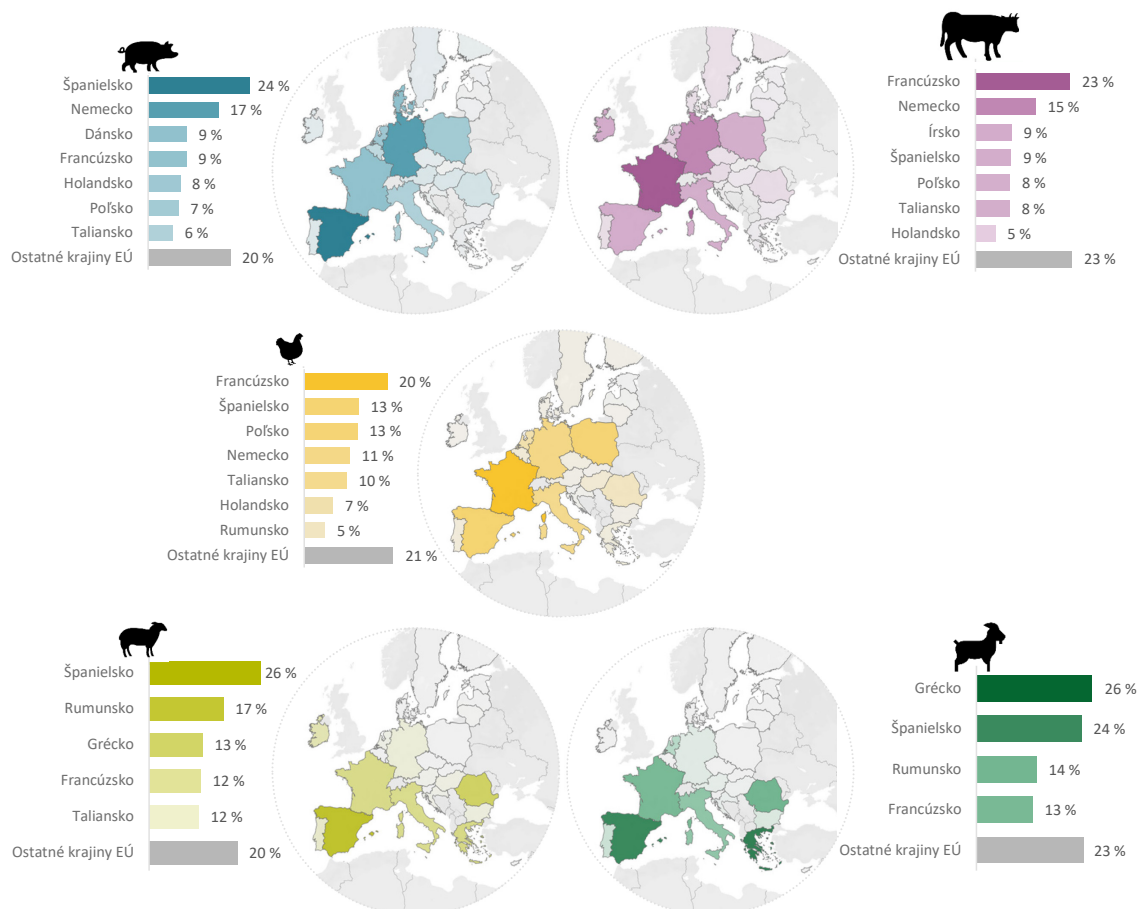
41 Zatiaľ čo počet hovädzieho dobytku, ošípaných, oviec a kôz bol v EÚ-27 v rokoch 2010 až 2020 relatívne stabilný, zvýšil sa počet kusov hydiny. Živočíšna výroba nie je v EÚ rozložená rovnomerne (*ilustrácia 4*) a rozdiely sú aj v hustote živočíšnej výroby v regiónoch v rámci jednotlivých členských štátov.

⁴⁹ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 15.

⁵⁰ Komisia, *The future of the livestock sector* (2020), s. 36.

⁵¹ Eurostat, *Agri-environmental indicator: livestock patterns*.

Ilustrácia 4 – Rozloženie hospodárskych zvierat v členských štátoch (2016 pri hydine; 2021 pri ošípaných, hovädzom dobytku, ovciach a kozách)

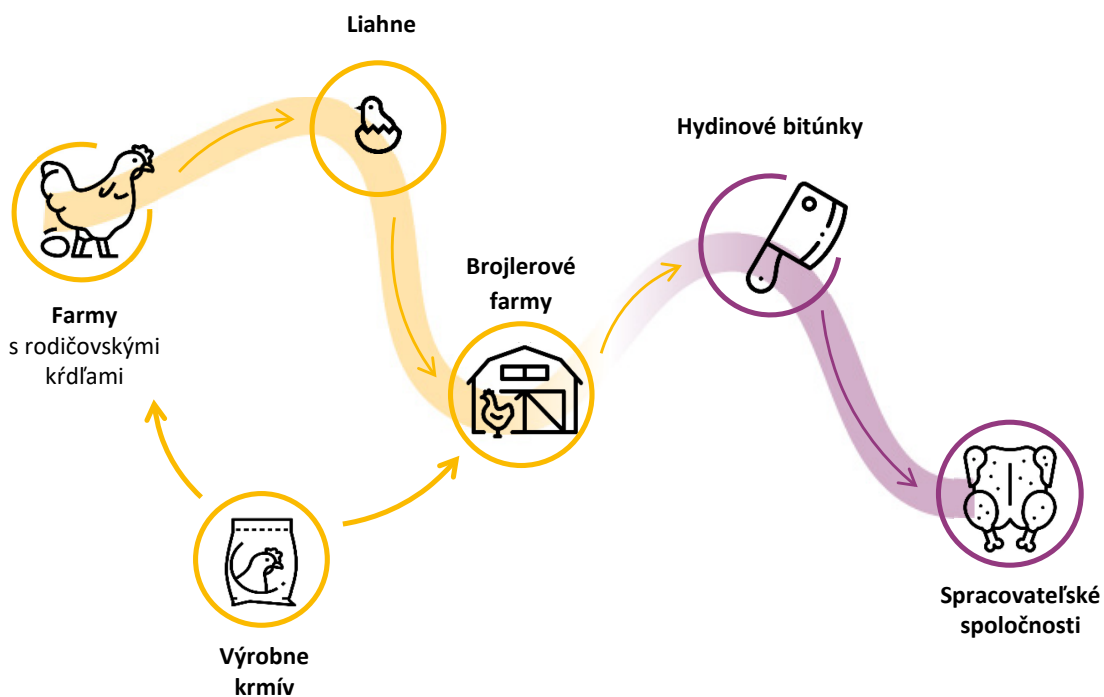

Zdroj: EDA, na základe údajov Eurostatu.

42 K špecializácii dochádza na regionálnej úrovni, ale aj na úrovni poľnohospodárskych podnikov, pričom podniky sa špecializujú na jeden druh, napr. hydinu (mäso alebo vajcia), ošípané, teľatá alebo dojnice, alebo na jednu produkčnú fázu, napr. šľachtenie alebo výkrm. Na *ilustrácii 5* je zobrazený príklad sektora hydiny.

Ilustrácia 5 – Špecializácia v sektore hydiny

Zdroj: Van Horne, *Competitiveness of the EU poultry meat sector* (2018), s. 17.

43 Okrem iných faktorov, aj táto špecializácia prispieva k preprave živých zvierat medzi členskými štátmi, napríklad:

- o ošípané vykrmované a zabité v Nemecku sa často narodili v Dánsku alebo Holandsku⁵²,
- o hovädzí dobytok narodený vo Francúzsku, v Írsku alebo Litve sa často vykrmuje a zabíja v Španielsku alebo Taliansku (**rámček 2**).

⁵² Bittlmayer, *Local Characteristics of Pig Production in Germany and Bavaria* (2019).

Rámček 2

Produkcia teľacieho a hovädzieho mäsa v Taliansku a Španielsku závisí od dodávok teliat z iných členských štátov

Taliansko produkuje teľacie mäso a Španielsko hovädzie mäso. Obe krajiny sa zväčša spoliehajú na hovädzí dobytok ich vlastného pôvodu, ale dovážajú aj teľatá z iných členských štátov, aby zvládli:

- **sezónny dopyt:** Taliansko dováža hovädzí dobytok od apríla do júna, aby vykompenzovalo nedostatočné dodávky z vnútroštátnych zdrojov v tomto období a zabezpečilo dodávky teľacieho mäsa v decembri a januári, keď je po ňom v Taliansku väčší dopyt,
- **vývozný dopyt:** Španielsko (Katalánsko a Aragónsko) závisí od dovozu teliat, aby uspokojilo rastúci dopyt po hovädzom dobytku určenom na vývoz na Blízky východ, kde bude zabitý.

Zdroj: Komisia, *Study on shifting from transport of unweaned dairy calves over long distance to local rearing and fattening* (2022), s. 25 – 29.

Zvýšená koncentrácia v sektore bitúnkov

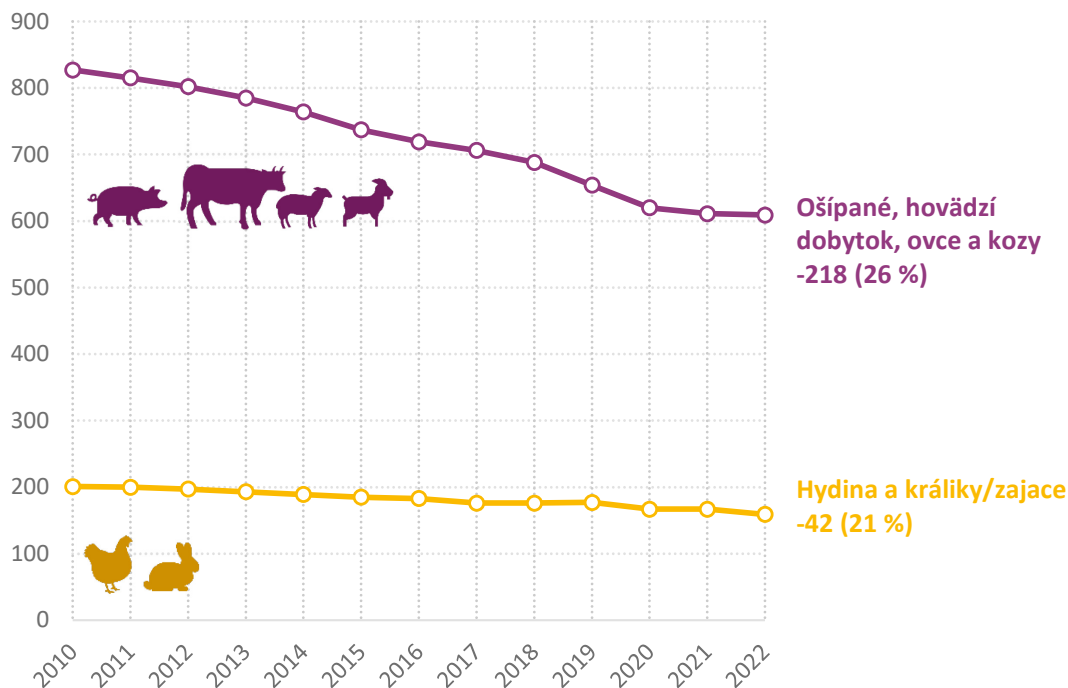
44 O počte bitúnkov v EÚ neexistujú kompletne údaje, ale toto odvetvie prešlo procesom konsolidácie s trendom k menšiemu počtu väčších bitúnkov⁵³. Na *ilustrácii 6* je zobrazený trend v Poľsku od roku 2010. Tento trend urýchlilo nadobudnutie účinnosti balíka hygienických predpisov EÚ (bod **19**) v roku 2006. Mnohé malé bitúnky zistili, že je pre ne ťažké splniť prísnejšie hygienické požiadavky vyplývajúce z nových právnych predpisov a zároveň zostať ekonomicky životaschopnými⁵⁴.

⁵³ EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019), s. 18.

⁵⁴ IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 11.

Ilustrácia 6 – Počet bitúnkov v Poľsku (2010 – 2022)

Počet bitúnkov

Zdroj: EDA, na základe údajov poskytnutých poľskými orgánmi.

45 Pre väčšie bitúnky je jednoduchšie splniť prísnejšie hygienické pravidlá. Keďže však vo všeobecnosti fungujú s nízkym rozpätím zisku, musia si zachovať vysokú produktivitu, aby dosiahli úspory z rozsahu, čo si vyžaduje dostatočný počet zvierat zo širšej zemepisnej oblasti. Takisto majú tendenciu špecializovať sa na konkrétne druhy zvierat, napríklad ošípané, prasnice, teľatá, býky, hydinu alebo jahňatá. Všetky tieto faktory prispeli k poklesu počtu bitúnkov a viedli k zvýšeniu objemu diaľkovej prepravy a potenciálnemu zvýšeniu cezhraničnej prepravy živých zvierat určených na zabitie, najmä pokiaľ ide o zvieratá, ktoré z hľadiska počtu patria do malých kategórií, ako sú morky alebo zvieratá na konci svojho produktívneho života (napr. nosnice)⁵⁵.

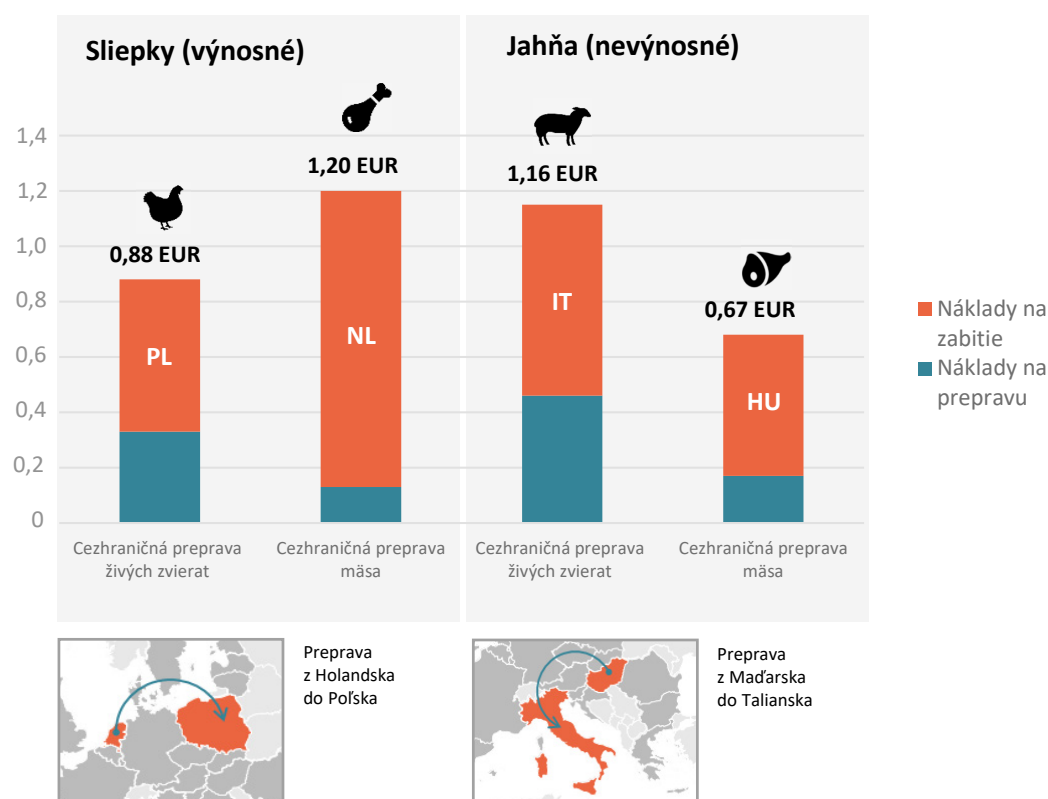
⁵⁵ EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019), s. 18; IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 11.

46 V dvoch štúdiách⁵⁶ sa porovnávali výhody a nevýhody diaľkovej prepravy živých zvierat určených na zabitie a zabíjania v miestnych bitúnkoch, po ktorom sa prepravuje mäso. V oboch štúdiách sa dospelo k záveru, že preprava mäsa môže byť z hľadiska dobrých životných podmienok zvierat udržateľnejšia ako preprava živých zvierat.

47 V štúdii z roku 2017 sa odhadli náklady na prepravu nosníc na konci ich produktívneho života z Holandska do Poľska a živých jahniat z Maďarska do Talianska (ilustrácia 7). V prvom prípade vyšlo lacnejšie prepraviť živé zvieratá ako mäso, a to z dôvodu vyšších nákladov na zabitie v Holandsku než v Poľsku. Hoci v druhom prípade bolo lacnejšie prepraviť mäso ako živé zvieratá, aj tak boli jahňatá prepravené, pretože prevážili iné faktory (obmedzené kapacity bitúnkov v Maďarsku⁵⁷).

Ilustrácia 7 – Náklady na prepravu živých zvierat v porovnaní s mäsom

Eur na kilogram mäsa

Zdroj: Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017), s. 12 – 14.

⁵⁶ Baltussen et al., *Sustainable production: transporting animals or meat?* (2009); Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017).

⁵⁷ Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017), s. 14.

48 Jednou z možností, ako znížiť prepravu zvierat, je umiestniť bitúnky bližšie k miestu produkcie, a to budovaním miestnych bitúnkov a mobilných zariadení na zabíjanie zvierat. Vedci dospeli k záveru, že dostatočný počet mobilných a malých bitúnkov by vo Švédsku viedol k tomu, že by takmer nebola potrebná preprava ošípaných a hovädzieho dobytku trvajúca viac než štyri hodiny⁵⁸. Miestne a mobilné bitúnky však predstavujú riešenia malého rozsahu, ktoré reagujú na špecifický dopyt a osobitné potreby⁵⁹:

- **Miestne bitúnky:** v Nemecku sa niektoré miestne bitúnky špecializujú na prvotriedne, tradične spracované výrobky z mäsa pochádzajúceho z regiónu a z transparentného dodávateľského reťazca od farmy až po mäsiarstvo⁶⁰. Podobne aj vo Švédsku prísne regulačné normy týkajúce sa dobrých životných podmienok zvierat a rastúci dopyt spotrebiteľov po udržateľnom mäse z miestnych zdrojov podporili investície do produkcie akostných výrobkov v malom rozsahu⁶¹.
- **Mobilné bitúnky:** mohli by predstavovať doplnkové riešenie špecifických potrieb, napríklad predísť nevyhnutnosti prepravovať nespôsobilé kravy na konci ich produktívneho života⁶². Mobilné bitúnky však narážajú na výzvy týkajúce sa logistiky a ziskovosti. Prevádzkové náklady na ne sú vysoké a ich úspech závisí od možnosti vytvárať pridanú hodnotu a účtovať si prémiové maloobchodné ceny za konečný produkt⁶³.

---

⁵⁸ Håkansson et al., *Improvement of animal welfare by strategic analysis and logistic optimisation of animal slaughter transportation* (2016), s. 261.

⁵⁹ EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019), s. 5 a 27.

⁶⁰ Eurofound, *Meat processing workers* (2018), s. 3; IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 13.

⁶¹ Eurofound, *Meat processing workers* (2018), s. 2.

⁶² EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019), s. 27; Komisia, *Study on economic models to prevent the transport of unfit end-of-career dairy cows* (2022), s. 157 – 162.

⁶³ IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 12; Hultgren, *Avoiding live-animal transport to slaughter: mobile abattoirs* (2022); Komisia, *Study on economic models to prevent the transport of unfit end-of-career dairy cows* (2022), s. 161.

49 V januári 2022⁶⁴ Európsky parlament odporučil budovať vo viacerých lokalitách miestne zariadenia na zabíjanie a spracovanie a rozvíjať zabíjanie zvierat v poľnohospodárskych podnikoch s využitím mobilných bitúnkov, a to najmä v odľahlých oblastiach (napr. v horských regiónoch a na ostrovoch). Navrhol, aby sa tieto riešenia financovali z existujúcich fondov EÚ. Zájumová skupina poľnohospodárov z EÚ, Copa Cogeca, by uprednostnila, keby sa podpora EÚ poskytla už existujúcim bitúnikom na zlepšenie ich zariadení a zaobchádzania so zvieratami, namiesto budovania väčšieho počtu miestnych bitúnkov⁶⁵.

Náklady na živočíšnu výrobu a zabitie sa v jednotlivých členských štátoch líšia

50 Na prepravu zvierat môžu mať vplyv rozdiely v nákladoch na výrobné fázy (napr. šľachtenie a dokrm). Prasiatka sú pomerne lacné v Dánsku a Holandsku, čo vysvetľuje vysoký počet prepravovaných prasiatok z týchto dvoch krajín do Nemecka⁶⁶. Výkrm ošípaných určených na zabitie (dokrm) je v Nemecku drahší ako v Dánsku, ale mäsový priemysel v Nemecku je efektívnejší z dôvodu nižších nákladov práce⁶⁷.

51 Rozdiely v nákladoch na zabitie na zviera môžu motivovať k presunu bitúnkových činností do nákladovo efektívnejších členských štátov. Napríklad v štúdiu o sektore hydiny sa odhaduje, že hlavnými zložkami nákladov na zabitie sú:

- o pracovná sila (35 %),
- o budovy a zariadenia (25 %),
- o ostatné náklady (40 %) vrátane prepravy, energie, vody, inšpekcií a balenia⁶⁸.

---

⁶⁴ Európsky parlament, [odporúčanie v súvislosti s ochranou zvierat počas prepravy](#) (2022), body 39, 89, 105.

⁶⁵ Stanovisko organizácií Copa a Cogeca k dobrým životným podmienkam zvierat počas prepravy (2021), s. 2.

⁶⁶ Hoste, *International comparison of pig production costs* (2018), s. 16.

⁶⁷ Hoste, *International comparison of pig production costs* (2018), s. 16.

⁶⁸ Van Horne, *Competitiveness of the EU poultry meat sector* (2018), s. 22.

52 Náklady v sektore hydiny sú v členských štátoch rôzne. Keďže však všetky bitúnky v EÚ používajú podobné zariadenia, záver štúdie bol, že rozdiely v nákladoch na zabitie v sektore hydiny medzi jednotlivými krajinami vznikajú v dôsledku mzdových rozdielov⁶⁹. Sektor spracovania mäsa vo všeobecnosti čoraz viac zamestnáva migrantov, zamestnancov na dočasné pracovné zmluvy a dočasných pracovníkov najatých prostredníctvom externých agentúr⁷⁰.

53 Neexistuje verejne dostupná databáza s údajmi za celú EÚ, ktorá by poskytovala prehľad o nákladoch na živočíšnu výrobu alebo nákladoch na zabitie podľa členských štátov⁷¹.

Utrpenie zvierat sa v nákladoch na prepravu a v cene mäsa nezohľadňuje

54 V rôznych štúdiách sa prepravné náklady počítali pomocou rôznych metód (na zásielku, na zviera, na kilometer)⁷². Náklady na prepravu hospodárskych zvierat závisia od niekoľkých faktorov, napríklad od druhu zvieratá a vzdialenosti. Významnú časť celkových nákladov na prepravu tvoria popri nákladoch na palivo, zariadenia, zdravotné kontroly zvierat a mýto aj náklady práce⁷³.

55 Neexistuje žiadna databáza, ktorá by poskytovala prehľad nákladov na prepravu v jednotlivých členských štátoch EÚ. Bez harmonizovaných údajov sme neboli schopní stanoviť podiel nákladov na prepravu na konečnej cene mäsa, ktorú zaplatí spotrebiteľ. Obmedzené dôkazy a vyjadrenia zástupcov z tohto odvetvia však naznačujú, že náklady na prepravu spravidla tvoria len zlomok celkovej maloobchodnej ceny mäsa. V jednej štúdii o hydine sa odhaduje, že náklady na prepravu predstavujú pri kuracích prsiach pochádzajúcich od výrobcov z EÚ a predávaných v Nemecku v priemere dva centy na kilogram, t. j. menej než 1 % celkovej ceny mäsa⁷⁴.

⁶⁹ Van Horne, *Competitiveness of the EU poultry meat sector* (2018), s. 22.

⁷⁰ Eurofound, *Meat processing workers* (2018), s. 6 a 13.

⁷¹ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 7.

⁷² Van Wagenberg, *The economics of animal transport* (2019), s. 6; Komisia, *Study on shifting from transport of unweaned dairy calves over long distance to local rearing and fattening* (2022), s. 39; Komisia, *Welfare of animals exported by road* (2020), s. 5.

⁷³ Van Wagenberg, *The economics of animal transport* (2019) s. 6.

⁷⁴ Van Horne, *Competitiveness of the EU poultry meat sector* (2018), s. 6.

56 O finančných dôsledkoch problémov súvisiacich so životnými podmienkami zvierat počas prepravy sme našli len málo dostupných údajov. Štúdia z roku 2015⁷⁵ obsahuje odhad nákladov spojených s ranami, ochrnutím, uhynutím alebo inými problémami u zvierat prepravovaných na účely produkcie alebo zabitia. Nedostatok ucelených údajov, ktoré majú orgány členských štátov a Komisia k dispozícii, bráni vytvoreniu systémov, ktoré by prepravné spoločnosti motivovali k prijatiu krokov na predchádzanie problémov v súvislosti so životnými podmienkami zvierat.

57 V Írsku sa finančný vplyv odmietnutého mäsa na bitúnkoch z dôvodu zlého zaobchádzania so zvieratami (ktoré vedie napríklad ku kožným léziám alebo pomliaždeninám na končatinách) odhaduje na 43 % rozpätia zisku výrobcov a je vážnou hrozbou pre životaschopnosť chovov ošípaných⁷⁶. V určitých prípadoch však nedodržiavanie pravidiel týkajúcich sa prepravy nespôsobilých zvierat môže výrobcom priniesť finančný zisk (**rámček 3**).

Rámček 3

Príklady dôvodov, pre ktoré poľnohospodári posielajú nespôsobilé zvieratá na bitúnky

Dôvodom, prečo sa poľnohospodári rozhodujú neliečiť nespôsobilé kravy pred ich zabitím, je, že to vnímajú ako nákladovo neefektívne. Vo všeobecnosti je pre poľnohospodárov drahšie zabiť nespôsobilé kravy na farme ako poslať ich na bitúnok a predaj zvieratá na bitúnok – dokonca aj v nespôsobilom stave – môže poľnohospodárom priniesť finančný zisk.

Sankcie navyše spravidla neodrádzajú od zlých postupov alebo nezákonnej činnosti, pretože hospodárske subjekty vnímajú sankcie ako nízke v porovnaní s cenou, ktorú získajú za zviera. Komisia napríklad pri jednej zo svojich kontrol zistila, že za prepravu býka so zlomenou nohou bola uložená pokuta vo výške 250 EUR, pričom hodnota zabitého býka môže dosiahnuť približne 1 500 EUR.

Zdroj: Komisia, *Study on economic models to prevent the transport of unfit end-of-career dairy cows* (2022) s. iv; Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 33; Komisia, *Overview report on systems to prevent the transport of unfit animals in the EU* (2015), s. 9.

⁷⁵ Van Wagenberg et al., *Cost-benefit analysis of private certification schemes for animal welfare during long-distance transport in the EU* (2015).

⁷⁶ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 42.

Na prepravu zvierat by mohli mať vplyv preferencie spotrebiteľov

58 Preferencie spotrebiteľov ovplyvňujú prepravu zvierat⁷⁷. Potrebu prepravy zvierat môže ovplyvňovať dopyt spotrebiteľov po mäse miestneho pôvodu, mäse z čerstvo zabitého zvieratá, určitých kusoch mäsa, ako aj sezónny dopyt po konkrétnych druhoch mäsa. Príkladom je dovoz jahniat do Talianska počas veľkonočného obdobia.

59 Podľa prieskumu Eurobarometra o bezpečnosti potravín z roku 2022 väčšina respondentov (54 %) berie pri nákupe potravín do úvahy cenu výrobku, 46 % sa zaujíma o zemepisný pôvod a menej respondentov zvažuje vplyv na životné prostredie a klímu (16 %) či etické aspekty ako dobré životné podmienky zvierat (15 %)⁷⁸.

60 V štúdii Komisie o označovaní dobrých životných podmienok zvierat sa zistilo, že hoci spotrebiteľia tvrdili, že pri nákupe mäsových výrobkov zohľadňujú aspekty životných podmienok zvierat, nie vždy boli ochotní zaplatiť vyššie ceny za výrobky, pri ktorých boli životné podmienky zvierat lepšie. Ich ochota zaplatiť vyššiu cenu sa zvýšila, keď dostali informácie o podmienkach chovu zvierat a keď sa domnievali, že výrobok má vyššiu kvalitu⁷⁹. Organizácie zastupujúce tento priemysel sa však domnievajú, že trhové výnosy stále nie sú dostatočné na to, aby sa vrátili investície do dobrých životných podmienok zvierat, pretože spotrebiteľia si nie sú vedomí noriem, podľa ktorých sa vyrábajú ich potraviny, a preto pre nich pri výbere potravín zostáva najdôležitejším faktorom cena⁸⁰.

61 V budúcnosti môžu spotrebiteľia zohrávať dôležitú úlohu pri presadzovaní zmien, pretože podľa Komisie sa predpokladá, že budú venovať zvýšenú pozornosť:

- výrobným procesom a pôvodu produktov (napr. miestne trhy, ekologické a iné systémy kvality, dobré životné podmienky zvierat a environmentálna stopa),
- zdravotným aspektom (nižší alebo žiadny príjem živočíšnych bielkovín),
- pohodlie (prechod od čerstvého mäsa k viac spracovanému mäsu)⁸¹.

⁷⁷ EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019), s. 17.

⁷⁸ EFSA, *Eurobarometer on food safety in the EU* (2022), s. 8.

⁷⁹ Komisia, *Study on animal welfare labelling* (2022), s. 110.

⁸⁰ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 42.

⁸¹ Komisia, *EU Agricultural outlook 2021 – 2031* (2021), s. 30.

62 Napriek globálnemu trendu sa predpokladá, že spotreba mäsa sa do roku 2031 v EÚ zníži. Komisia však prostredníctvom svojich [propagačných kampaní](#) pomáha poľnohospodárom EÚ a potravinárskemu priemyslu predávať ich poľnohospodárske výrobky vrátane mäsa (čerstvého, chladeného a mrazeného) a mäsových prípravkov⁸². Zo širšieho hľadiska existuje súvis medzi objemom spotrebovaného mäsa a počtom prepravovaných živých zvierat⁸³.

---

⁸² Článok 5 ods. 1 písm. a) nariadenia (EÚ) č. 1144/2014.

⁸³ IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021), s. 13 – 14.

Trendy v oblasti prepravy zvierat

Na úrovni EÚ nie sú k dispozícii žiadne ucelené centralizované dáta o preprave zvierat

63 Na úrovni EÚ sú dáta o preprave živých zvierat fragmentované⁸⁴. Hlavným dôvodom je, že v právnych predpisoch EÚ sa od členských štátov nevyžaduje, aby zbierali a vykazovali údaje o preprave živých zvierat. V nariadení o preprave zvierat sa od členských štátov vyžadujú len správy o vykonaných inšpekciách⁸⁵. V rámci prevencie prenosných chorôb zvierat sa v právnej úprave v oblasti zdravia zvierat vyžaduje, aby členské štáty zaznamenávali presuny zvierat do vnútroštátnych identifikačných a registračných databáz⁸⁶. Tieto vnútroštátne databázy boli vytvorené na zaznamenávanie identifikácie zvierat, evidenciu poľnohospodárskych podnikov a kontrolu chorôb. Komisia zastáva názor, že tieto databázy nie sú vhodné na extrakciu a analýzu údajov o preprave zvierat.

64 Existujú dve databázy EÚ, ktoré poskytujú informácie o preprave zvierat:

- o **Comext**, databáza Eurostatu o medzinárodnom obchode s tovarom vrátane živých zvierat,
- o **TRACES**, online platforma Komisie pre sanitárnu a rastlinolekársku certifikáciu v súvislosti s obchodom v rámci EÚ a dovozom a vývozom zvierat, potravín, krmív a rastlín.

65 Zvieratá môžu byť prepravené do iného členského štátu, ak majú sprievodné veterinárne osvedčenie⁸⁷. Takéto presuny musia byť nahlásené prostredníctvom databázy TRACES⁸⁸. Cesty do krajín mimo EÚ sa v systéme TRACES zaznamenávajú len vtedy, keď zvieratá prechádzajú cez iný členský štát. Komisia pripúšťa, že nemá úplný obraz o vývoze zvierat, ktorý sa uskutočňuje po cestách⁸⁹. To isté platí aj o ostatných

⁸⁴ EPRS, *Protection of animals during transport* (2021), s. 8; Európsky parlament, [uznesenie o vykonávaní nariadenia Rady \(ES\) č. 1/2005 \(2019\)](#), bod 23.

⁸⁵ Článok 27 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1/2005.

⁸⁶ Článok 109 nariadenia (EÚ) 2016/429.

⁸⁷ Článok 143 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/429.

⁸⁸ Článok 153 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2016/429.

⁸⁹ Komisia, *Welfare of animals exported by road* (2020), s. 13.

spôsoboch prepravy. Pokiaľ ide o vývoz po mori v roku 2018, Komisia odhadla, že v databáze TRACES bolo spolu zaznamenaných len 31,6 % hovädzieho dobytku a 3,5 % oviec vyvezených plavidlami na prepravu hospodárskych zvierat z Chorvátska, zo Slovinska, Španielska, z Francúzska, Írska, Portugalska a Rumunska⁹⁰.

66 Databáza TRACES obsahuje určité údaje týkajúce sa dopravy spolu s výsledkami úradných inšpekcií. Neposkytuje ucelený prehľad o preprave zvierat⁹¹. Údaje o medzinárodnom obchode s tovarom vrátane živých zvierat sa okrem toho zaznamenávajú aj v databáze Comext. Ani jeden zdroj údajov nezachytáva vnútroštátnu prepravu zvierat. Na *ilustrácii 8* sú znázornené relevantné údaje z týchto dvoch databáz i to, ako sme ich použili pri tomto preskúmaní.

Ilustrácia 8 – Údaje z databáz Comext a TRACES použité v našej analýze

	hodnota	kusy	hmotnosť	trvanie	vzdialenosť	spôsoby	dôvody	vnútroštátna	v rámci EÚ	do krajín mimo EÚ
	ZVIERA			PREPRAVA						
 Comext Databáza Eurostatu o medzinárodnom obchode s tovarom	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✓	✓
 TRACES Online platforma Komisie pre hygienické požiadavky	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓*

✓ Zahrnuté a použité pri analýze
 ✓ Zahrnuté, ale nepoužité pri analýze
 ✗ Informácie, ktoré nie sú obsiahnuté v databáze

* TRACES: Len niektoré informácie o vývoze do krajín mimo EÚ a žiadne informácie o dovoze z krajín mimo EÚ

Zdroj: EDA.

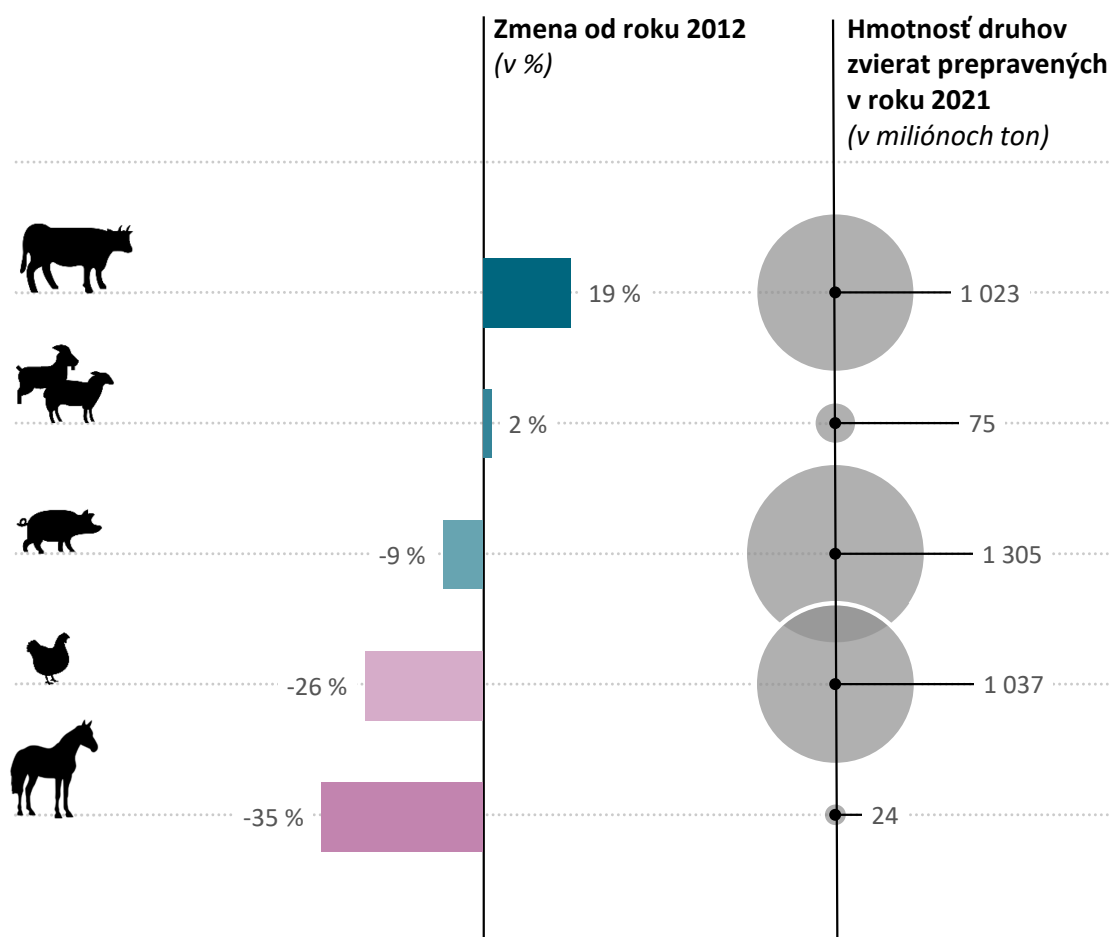
⁹⁰ Komisia, *Welfare of animals transported by sea* (2020), s. 5.

⁹¹ Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 32.

Trendy v preprave zvierat v rámci EÚ a do krajín mimo EÚ

67 Analyzovali sme dostupné údaje o obchode so živými zvieratami v rámci EÚ za obdobie 2012 – 2021. Na *ilustrácii 9* sú zobrazené trendy, ktoré sme identifikovali.

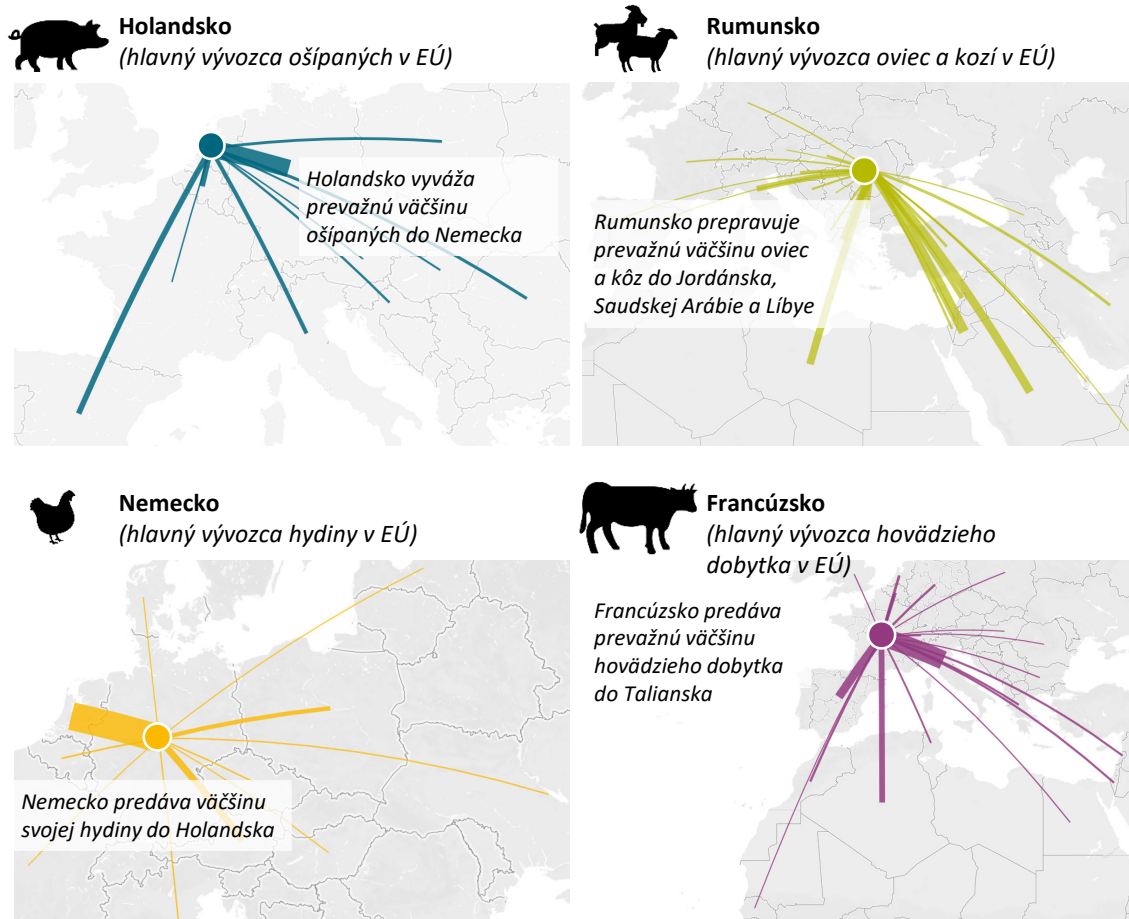
Ilustrácia 9 – Trendy v preprave živých zvierat v rámci EÚ (2013 – 2021)

Zdroj: EDA, na základe údajov z databázy Comext (hmotnosť).

68 Na *ilustrácii 10* sú zobrazené krajiny, do ktorých hlavní vývozcovia jednotlivých druhov prepravujú živé zvieratá. Hlavnými príjemcami sú zvyčajne susedné krajiny, no zvieratá sa často prepravujú oveľa ďalej, a to aj mimo EÚ.

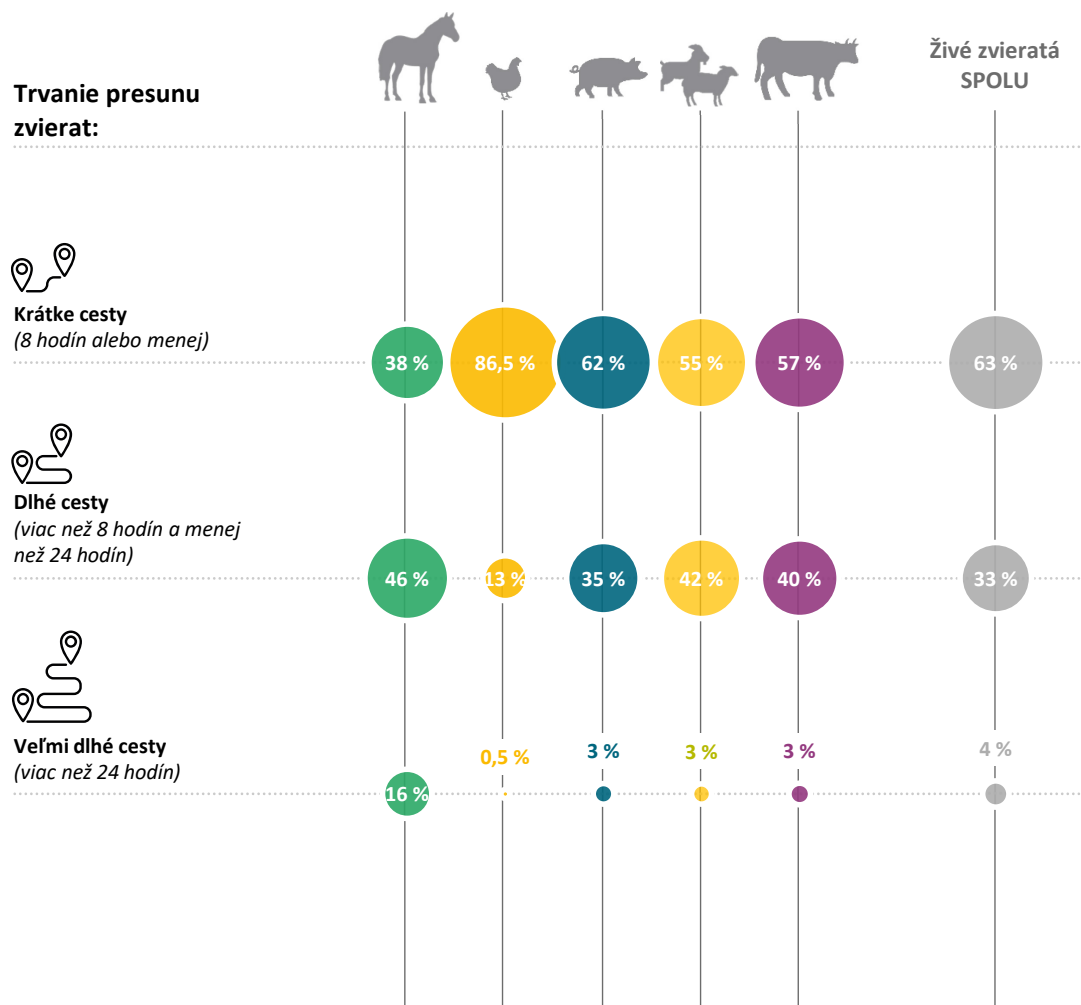
Ilustrácia 10 – Hlavní vývozcovia v EÚ podľa druhov zvierat a hlavné miesta určenia (v rámci EÚ a mimo EÚ spolu) za obdobie 2017 – 2021

Zdroj: EDA, na základe údajov z databázy Comext (kumulovaná hmotnosť).

69 Pokiaľ ide o trvanie ciest, väčšinu prepravy zvierat v období 2017 – 2021 v rámci EÚ tvorili krátke trasy (63 %), po ktorých nasledovali dlhé trasy (33 %) a veľmi dlhé trasy (4 %). Hydina sa zvyčajne prepravuje na krátke vzdialenosti (*ilustrácia 11*), zatiaľ čo kone na dlhšie.

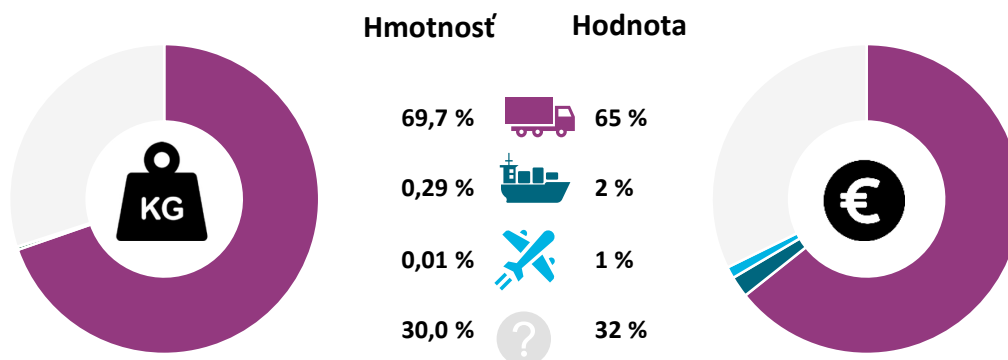
Ilustrácia 11 – Doba prepravy zvierat v rámci EÚ, podľa druhov (2017 – 2021)

Zdroj: EDA, na základe údajov z databázy TRACES (zásielky).

70 Väčšina prepravy živých zvierat medzi členskými štátmi sa uskutočňuje po cestách – z hľadiska hmotnosti tvorí 70 % a z hľadiska trhovej hodnoty 65 % prepravy (*ilustrácia 12*).

Ilustrácia 12 – Spôsob prepravy živých zvierat pri obchode v rámci EÚ (2017 – 2021)

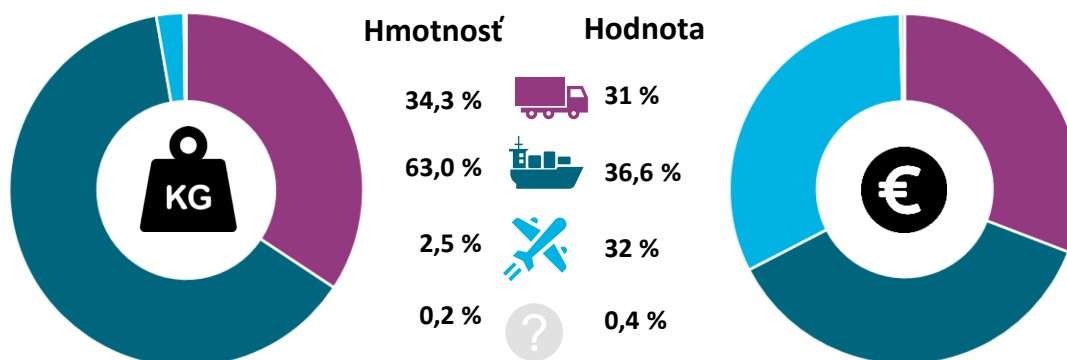

Spôsob prepravy sa neuvádza pri približne tretine údajov v databáze Comext (30,00 % z hľadiska hmotnosti, 32 % z hľadiska hodnoty)

Zdroj: EDA, na základe údajov v databáze Comext.

71 V prípade vývozu do krajín mimo EÚ sa väčšina prepravy uskutočňuje po mori (63 %), hoci z hľadiska trhovej hodnoty je rovnomerne rozdelená medzi rôzne spôsoby dopravy (*ilustrácia 13*).

Ilustrácia 13 – Spôsob prepravy živých zvierat vyvezených do krajín mimo EÚ (2017 – 2021)

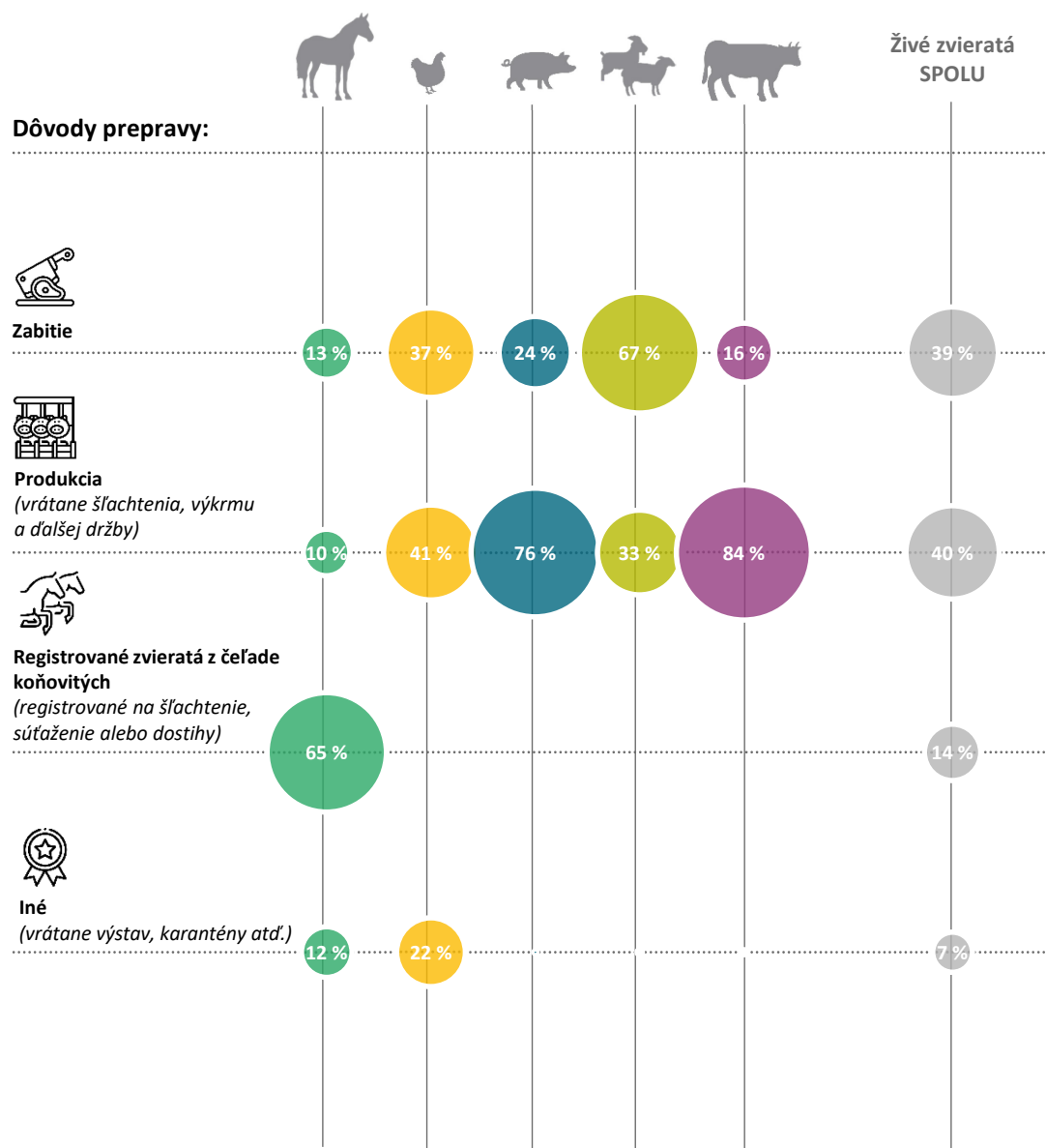

Zdroj: EDA, na základe údajov v databáze Comext.

72 V rokoch 2017 – 2021 sa živé zvieratá prepravovali medzi členskými štátmi najmä na účely produkcie a zabitia (*ilustrácia 14*).

Ilustrácia 14 – Dôvody prepravy v rámci EÚ, podľa druhov (2017 – 2021)

Zdroj: EDA, na základe údajov z databázy TRACES.

73 Zvierá môže byť počas svojho života prepravované niekoľkokrát a z rôznych dôvodov. Na *ilustrácii 15* je znázornený príklad teľaťa predaného na účely výroby mäsa.

Ilustrácia 15 – Cesta teľaťa šľachteného na produkciu mlieka predaného na výrobu mäsa

Poznámka: Tento príklad je výsledkom analýzy dostupnej literatúry a údajov. Nezobrazuje cestu žiadneho konkrétneho zvierťa.

Zdroj: Komisia, *Study on shifting from transport of unweaned dairy calves over long distance to local rearing and fattening* (2022), s. 15, 19, 38; údaje z databázy Comext.

Nové technológie na zlepšenie monitorovania prepravy zvierat

74 Európsky parlament vo svojom uznesení z roku 2019 o vykonávaní nariadenia o preprave zvierat⁹² vyzval Komisiu, aby stanovila spoločné minimálne normy pre systémy sledovania všetkých ciest s cieľom umožniť harmonizovanejší zber údajov.

75 V správe Komisie sa uvádza, že monitorovanie ciest by sa mohlo zlepšiť pomocou IT systému alebo špecifického softvéru na sledovanie trás, trvania jazdy a iných parametrov vozidiel prepravujúcich zvieratá⁹³. V rámci revízie právnych predpisov v oblasti dobrých životných podmienok zvierat Komisia zvažuje zavedenie nových technológií na zlepšenie monitorovania a presadzovania práva. Posudzujú sa tieto dve možnosti:

- o vytvorenie centrálného IT systému EÚ na digitalizáciu osvedčení a povolení, ktorý by vykonával automatické kontroly dokumentácie a poskytoval prístup k údajom o ceste v reálnom čase,
- o alebo požiadavka, aby takéto nástroje prijali členské štáty na vnútroštátnej úrovni⁹⁴.

76 Vo Švédsku výskumníci preukázali, že pomocou digitálnych nástrojov by sa dalo optimalizovať plánovanie trás a logistika prepravy zvierat. Optimalizácia by mohla znížiť prepravné vzdialenosti⁹⁵.

77 Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) je toho názoru, že mimoriadny podiel na dobrých životných podmienkach má vyhodnocovanie spôsobilosti zvierat na prepravu⁹⁶. Komisia spustila v roku 2015 pilotný projekt na vypracovanie a šírenie príručiek dobrých a ešte lepších postupov v preprave zvierat v rámci Európy a do krajín mimo EÚ na účely zabitia, výkrmu a šľachtenia. Vypracované boli príručky k preprave hovädzieho dobytku, koní, ošípaných, hydiny a oviec⁹⁷. Zo štúdie Komisie z roku 2022

⁹² Európsky parlament, [uznesenie o vykonávaní nariadenia Rady \(ES\) č. 1/2005 \(2019\)](#), bod 23.

⁹³ Komisia, [Evaluation of the EU Strategy for the Protection and Welfare of Animals 2012 – 2015](#) (2021), s. 26.

⁹⁴ Komisia, [úvodné posúdenie vplyvu na dobré životné podmienky zvierat](#) (2021), s. 4.

⁹⁵ Håkansson et al., [Improvement of animal welfare by strategic analysis and logistic optimisation of animal slaughter transportation](#) (2016), s. 261.

⁹⁶ EFSA, [Welfare of cattle during transport](#) (2022), s. 27 a 91.

⁹⁷ [Webové sídlo pilotného projektu príručiek k preprave zvierat.](#)

o preprave nespôsobilých dojníc vyplynulo, že k preprave kráv nespôsobilých podstúpiť cestu prispieva aj nedostatočné pochopenie alebo rozličné výklady pojmu „nespôsobilé“⁹⁸.

78 Monitorovanie životných podmienok zvierat počas prepravy sťažuje obmedzený prístup k zvieratám počas tranzitu⁹⁹. V roku 2011 úrad EFSA odporučil vyvinúť lepšie nástroje na monitorovanie dobrých životných podmienok zvierat počas dlhých ciest, napríklad:

- o začlenenie systémov monitorovania teploty a varovania, ktoré sa už vyžadujú v nariadení o preprave zvierat pri vozidlách prepravujúcich zvieratá na dlhé vzdialenosti¹⁰⁰, do navigačných systémov,
- o stanovenie spoločných minimálnych noriem, ktoré umožní harmonizovanejšie posudzovanie monitorovaných parametrov¹⁰¹.

V právnych predpisoch EÚ zatiaľ nebolo zohľadnené ani jedno z týchto odporúčaní úradu EFSA. Absencia monitorovacích nástrojov môže mať negatívny vplyv na dodržiavanie a vynucovanie právnych predpisov a následne aj na životné podmienky zvierat¹⁰².

79 Úrad EFSA v roku 2022 navrhol vyvinúť kamery založené na umelej inteligencii, ktoré by monitorovali životné podmienky zvierat počas prepravy, snímače na detekciu napätia, ktoré zvieratám spôsobuje pohyb vozidla, a pásy pre kone monitorujúce ich fyziologické dáta počas prepravy. Technologické nástroje, ktoré sú v tejto oblasti k dispozícii, boli použité vo vedeckých štúdiách, v praxi sa však ešte neuplatňujú¹⁰³.

---

⁹⁸ Komisia, *Study on economic models to prevent the transport of unfit end-of-career dairy cows* (2022), s. iv.

⁹⁹ EFSA, *Welfare of cattle during transport* (2022), s. 91.

¹⁰⁰ Časť 3 kapitoly VI prílohy I k nariadeniu (ES) č. 1/2005.

¹⁰¹ EFSA, *Scientific Opinion on Welfare of Animals during Transport* (2011), s. 88.

¹⁰² Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022), s. 33.

¹⁰³ EFSA, *Welfare of cattle during transport* (2022), s. 18 – 19, 91.

Výzvy a príležitosti

80 Preprava živých zvierat môže mať negatívne dôsledky na dobré životné podmienky zvierat. EÚ prijala iniciatívy na zlepšenie životných podmienok zvierat počas prepravy a právne predpisy a dohliada na ich presadzovanie členskými štátmi. Prepravu zvierat poháňajú hlavne hospodárske faktory. Rozdiely v nákladoch medzi členskými štátmi a potreba využívať úspory z rozsahu viedli k špecializácii v sektore chovu hospodárskych zvierat a ku koncentrácii v sektore bitúnkov, čo podporuje prepravu zvierat. Ochotu hospodárskych subjektov premiestňovať živé zvieratá môžu ovplyvňovať aj preferencie spotrebiteľov.

81 Negatívny vplyv prepravy na stav zvierat by sa mohol zmierniť znížením počtu a dĺžky ciest a zlepšením podmienok pre živé zvieratá počas prepravy. V tomto preskúmaní sme identifikovali niekoľko výziev a príležitostí, pred ktorými stoja tvorcovia politik EÚ a zainteresované strany a ktoré by sa mohli zohľadniť pri nadchádzajúcej revízii právnych predpisov EÚ v tejto oblasti.

82 Hľadanie alternatív k preprave živých zvierat. Preprava mäsa namiesto živých zvierat môže byť z hľadiska životných podmienok zvierat a vplyvu na životné prostredie a klímu udržateľnejšia, ale z ekonomického hľadiska nemusí byť vždy zisková. Ďalšou z možností ako obmedziť prepravu zvierat je umiestniť bitúnky bližšie k miestu produkcie. K tomuto cieľu by mohlo prispieť hľadanie spôsobov ako podporiť a stimulovať rozvoj miestnych bitúnkov a využívanie mobilných zariadení na zabíjanie zvierat, aj keď tieto riešenia sú menšieho rozsahu a zamerané na špecifické potreby a dopyt.

83 Poskytovanie lepších informácií spotrebiteľom, ktoré im pomôžu robiť fundovanejšie rozhodnutia. Dôležitú úlohu v poháňaní zmien môžu zohrávať rozhodnutia spotrebiteľov. Spotrebiteľia zvyčajne uprednostňujú mäso miestneho pôvodu a niektorí z nich sú ochotní zaplatiť viac, ak sú informovaní o dobrých životných podmienkach zvierat. Terminológia na etiketách potravín a značné množstvo systémov označovania výrobkov v členských štátoch sú však pre spotrebiteľov často mätúce. Väčšia transparentnosť a harmonizácia, napríklad prostredníctvom systému EÚ na označovanie dobrých životných podmienok zvierat, by mohli spotrebiteľom pomôcť robiť kvalifikovanejšie rozhodnutia. Komisia prostredníctvom svojich propagačných kampaní pomáha poľnohospodárom EÚ a potravinárskemu priemyslu predávať ich poľnohospodárske výrobky vrátane mäsa (čerstvého, chladeného a mrazeného) a mäsových prípravkov.

84 Podpora štrukturálnych zmien na vytvorenie udržateľnejšieho potravinového dodávateľského reťazca. Európska zelená dohoda a stratégia Z farmy na stôl podporujú prechod na udržateľnejší potravinový systém. Takýto prechod by si vyžadoval štrukturálne zmeny v dodávateľskom reťazci a vo zvykoch spotrebiteľov vo vzťahu k potravinám. Dobre navrhnuté finančné iniciatívy by mohli zohrávať priamu úlohu, pretože by vyslali správny cenový signál a správnym spôsobom by motivovali k udržateľnému správaniu výrobcov, používateľov a spotrebiteľov.

85 Vyjadrenie utrpenia zvierat v peňažnej hodnote a jej zohľadnenie v nákladoch na prepravu a v cene mäsa. Kvalita životných podmienok zvierat sa nezohľadňuje v nákladoch na prepravu ani v cene mäsa. Vypracovanie metodiky na zohľadnenie utrpenia zvierat by mohlo byť príležitosťou na zavedenie systémov stimulov, ktoré by mohli motivovať dopravné spoločnosti, aby predchádzali problémom v oblasti životných podmienok zvierat, a minimalizovať ekonomické výhody vyplývajúce z nedodržovania predpisov.

86 Získanie uceleného centralizovaného prehľadu o preprave zvierat, monitorovanie podmienok živých zvierat počas prepravy a podpora logistickej optimalizácie. Členské štáty zbierajú informácie o pohybe zvierat na účely kontroly chorôb. Komisia nemá o preprave zvierat ucelené centralizované dáta. IT systém na úrovni EÚ, prostredníctvom ktorého by sa sledovali všetky presuny živých zvierat, by mohol zlepšiť monitorovanie a umožniť Komisii získať komplexné centralizované údaje o premiestňovaní zvierat. Využívanie digitálnych nástrojov by tiež mohlo pomôcť optimalizovať plánovanie a logistiku prepravy zvierat. Monitorovanie životných podmienok zvierat počas prepravy sťažuje obmedzený prístup k prepravovaným zvieratám. Technologické nástroje, ktoré sú v tejto oblasti k dispozícii, boli použité vo vedeckých štúdiách, v praxi sa však ešte neuplatňujú. Nové technológie, ako sú kamery a senzory, by mohli prispieť k meraniu a monitorovaniu životných podmienok zvierat počas prepravy.

Toto preskúmanie prijala komora I, ktorej predsedá Joëlle Elvinger, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 1. marca 2023.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Príloha

Príloha I – Hlavné preskúmané publikácie

Baltussen et al., *Sustainable production: transporting animals or meat?* (2009)

Baltussen et al., *Transport of live animals versus meat* (2017)

Bittlmayer, *Local Characteristics of Pig Production in Germany and Bavaria* (2019)

Komisia, *Správa o vplyve nariadenia Rady (ES) č. 1/2005 o ochrane zvierat počas prepravy* (2011)

Komisia, *Overview report on systems to prevent the transport of unfit animals in the EU* (2015)

Komisia, *The future of the livestock sector* (2020)

Komisia, *Welfare of animals exported by road* (2020)

Komisia, *Welfare of animals transported by sea* (2020)

Komisia, *Report evaluating the mandatory indication of the country of origin or place of provenance for meat of swine, poultry, sheep and goat* (2021)

Komisia, *EU Agricultural outlook 2021 – 2031* (2021)

Komisia, *Fitness check of EU animal welfare legislation* (2022)

Komisia, *Study on animal welfare labelling* (2022)

Komisia, *Study on CAP Measures and Instruments Promoting Animal Welfare and Reduction of Antimicrobials Use* (2022)

Komisia, *Study on shifting from transport of unweaned dairy calves over long distance to local rearing and fattening* (2022)

Komisia, *Study on economic models to prevent the transport of unfit end-of-career dairy cows* (2022)

Osobitná správa EDA 31/2018: *Dobré životné podmienky zvierat v EÚ: uzavretie medzery medzi ambicióznymi cieľmi a vykonávaním v skutočnosti*

EFSA, *Scientific Opinion on Welfare of Animals during Transport* (2011)

- EFSA, *Welfare of cattle during transport* (2022)
- EFSA, *Eurobarometer on food safety in the EU* (2022)
- EPRS, *Animal welfare on the farm – ex-post evaluation of the EU legislation: Prospects for animal welfare labelling at EU level* (2021)
- EFA, *A strategy to reduce and replace live animal transport* (2019)
- EFA, *Live animal transport* (2021)
- Eurofound, *Meat processing workers* (2018)
- Európsky parlament, *uznesenie o ochrane zvierat počas prepravy* (2012)
- Európsky parlament, *uznesenie o vykonávaní nariadenia Rady (ES) č. 1/2005* (2019)
- Európsky parlament, *Správa o vyšetrovaní údajného porušenia a nesprávneho úradného postupu pri uplatňovaní práva Únie v súvislosti s ochranou zvierat počas prepravy v rámci Únie a mimo nej* (2021)
- Håkansson et al., *Improvement of animal welfare by strategic analysis and logistic optimisation of animal slaughter transportation* (2016)
- Hoste, *International comparison of pig production costs* (2018)
- Hultgren, *Avoiding live-animal transport to slaughter: mobile abattoirs* (2022)
- IPOL, *Patterns of livestock transport in the EU and to third countries* (2021)
- Van Horne, *Competitiveness of the EU poultry meat sector* (2018)
- Van Wagenberg et al., *Cost-benefit analysis of private certification schemes for animal welfare during long-distance transport in the EU* (2015)
- Van Wagenberg, *The economics of animal transport* (2019)
- Van Wagenberg, Baltussen, *Socio-economic reasons for long-distance cross-border transport of animals in the EU* (2021)

Skratky

ANIT: vyšetrovací výbor Európskeho parlamentu pre ochranu zvierat počas prepravy

EFA: Euroskupina pre zvieratá (Eurogroup for Animals)

EFSA: Európsky úrad pre bezpečnosť potravín

EPRS: výskumná služba Európskeho parlamentu

IPOL: generálne riaditeľstvo Európskeho parlamentu pre vnútorné politiky Únie

MVO: mimovládna organizácia

SPP: spoločná poľnohospodárska politika

Glosár

Comext: databáza Eurostatu o obchode s tovarom, a to jednak medzi členskými štátmi EÚ, ako aj s krajinami mimo EÚ.

Dokrm: posledná fáza výkrmu v rámci prípravy na zabitie.

Šľachtenie: chov zvierat na plodenie potomstva.

Teľa: mladá krava šľachtená na produkciu mlieka.

TRACES: online platforma Komisie s informáciami o sanitárnej a rastlinolekárskej certifikácii pre obchod so zvieratami, potravinami a krmivami živočíšneho aj neživočíšneho pôvodu a rastlinami v rámci EÚ a s inými krajinami.

Výkrm: chov zvierat na produkciu mäsa.

Zásielka: množstvo tovaru, na ktorý sa vzťahuje jedno osvedčenie alebo doklad a ktorý sa prepravuje z jedného miesta pôvodu na jedno miesto určenie jedným spôsobom prepravy.

Tím EDA

Túto správu prijala komora I – Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá členka EDA Joelle Elvinger. Vykonávanie úlohy viedla členka EDA Eva Lindström a podporu jej poskytli vedúca kabinetu Kristina Maksinen, bývalá vedúca kabinetu Katharina Bryan, atašé kabinetu Johan Stalhammar, odborná asistentka Elena Graziuso, ekonóm kabinetu Andrzej Robaszewski, hlavný manažér Emmanuel Rauch, vedúca úlohy Michela Lanzutti a audítori Michal Szwed, Magdeline Owusu Agyemang a Zvonimir Novoselic. Grafickú podporu zabezpečila Marika Meisenzahl. Podporu pri analýze údajov a vytváraní prehľadov poskytli Stamatis Kalogirou a Lukasz Kolodziej. Agata Sylwestrzak a Laura McMillan poskytli jazykovú podporu.

Zľava doprava: Andrzej Robaszewski, Elena Graziuso, Stamatis Kalogirou, Michela Lanzutti, Johan Stalhammar, Eva Lindström, Laura McMillan, Kristina Maksinen, Zvonimir Novoselic, Magdeline Owusu Agyemang, Michal Szwed.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2023

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v [rozhodnutí EDA č. 6/2019](#) o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licencií [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí opakovane používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší sa ním a nahrádza uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

— Ilustrácie – ikony: všetky obrázky boli vytvorené pomocou zdrojov z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všetky práva vyhradené.

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

V súbore webových sídiel inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu sa uvádzajú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame Vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

SK PDF	PDF/Volume_01	QJ-07-23-137-SK-N	978-92-847-9847-6	10.2865/875168
--------	---------------	-------------------	-------------------	----------------

V tomto preskúmaní opisujeme hlavné faktory prítomné v preprave živých zvierat a ilustrujeme trendy v oblasti prepravy zvierat. Každý rok sa cestnou, námornou, železničnou a leteckou dopravou v rámci EÚ, do nej i z nej prepravujú miliardy živých zvierat. Dôvody sú rôzne: šľachtenie, výkrm alebo zabitie. EÚ prijala právne predpisy o ochrane zvierat počas prepravy, no Európska komisia i akademické štúdiá odhalili nedostatky. Výzvami a príležitosťami pre budúcnosť je hľadanie alternatív k preprave živých zvierat, poskytovanie lepších informácií spotrebiteľom, podpora štrukturálnych zmien na vytvorenie udržateľnejšieho potravinového dodávateľského reťazca, vyjadrenie utrpenia zvierat v peňažnej hodnote a jej začlenenie do nákladov na prepravu a cien mäsa, a podpora využívania nových technológií.

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/Pages/ContactForm.aspx

Webová stránka: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV